LATVIA
Latvian Newspaper
Published under EUCOM Civil Affairs Division Authorisation Number UNDP 196. Publisher and Editor: Kārlis Rabācs. DP Camp Kleinkötz near Günzburg/D. Printer: „Schwäb. Volksbl.", Günzburg/D., Bgm.-Landm.-Pl. 7. Circulation: 4000. Published three times weekly. Editorial office: Günzburg/D., Dominikus-Zimmermannstr. 2.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Otrdien, 1949. g. 8. martā
Nr. 27 (251)
Iznāk trīs reizes nedēļā. Izdevējs: Latviešu preses darbinieku sadarbības kopa; kopas vecākais M. Čulītis. Galvenais redaktors K. Rabācs (šobrīd darbā neatrodas); galv. redaktora vietn. M. Čulītis. Redaktori: L. Bērziņš, B. Kiselis, A. Liepa, H. Mindenbergs. Redakcijas adrese: Günzburg/D., Dominikus-Zimmermannstr. 2 (tālrunis 84).

Vai Maskava gatavojas izšķirējai rīcībai?

Molotova vietā stājas Višinskis,

Mikojanu atvieto Menšikovs

Sestdienas agrās rīta stundās Maskavas raidītājā nolasīja ziņu, ka atcelts Padomju Savienības ārlietu ministrs Molotovs un viņa vietā iecelts Višinskis. Tāpat no sava amata atcelts ārējās tirdzniecības ministrs Mikojans, nominējot par ministru viņa vietnieku Menšikovu. Molotovs un Mikojans tomēr arī uz priekšu paliks ministru prezidenta vietnieki un politbiroja locekļi. Par Višinska pirmo vietnieku iecelts agrākais Padomju Savienības delegāts pie Apvienotajām Nācijām Andrejs Gromiko. Nekāda tuvāka informācija par ministru maiņu Padomju Savienībā nav publicēta. Oficiālā ziņa, ko nolasīja Maskavas raidītājā, nepārsniedz 100 vārdu. To pasniedza parasto ziņu vidū.

Molotovs gandrīz 10 gadu vadīja Padomju Savienības ārpolītiku. Arī toreiz, kad 1939. gadā viņu iecēla atbildīgajā postenī un nomainīja Ļitvinovu, Kremlis bija tikpat skops vārdos kā tagad. Bet drīzi vien sekoja darbi, kas aizrāva elpu visai pasaulei. Rudenī parakstīja Padomju Savienības un Vācijas draudzības un neuzbrukšanas līgumu un dažas nedēļas vēlāk Hitlers sāka otru pasaules karu. Kad mākslīgo draudzību pārtrauca vācu armiju soļošana uz Maskavu, Molotova ārpolītika vienu brīdi likās sašķobāmies. Bet jaunus laurus tai atkal uzlika Vācijas kapitulācija un visi turpmākie notikumi. Ar Molotova vārdu saistās kampaņa pret Maršala plānu, Berlīnes blokāde, apvērsums Čechoslovakijā, aukstais karš un cīņa pret Atlantika paktu un Rietumvācijas valdību. Visi šie notikumi jau kļuvuši par jēdzieniem, un tie raksturo Molotovu tikpat labi kā viņa mūžīgais „ņet" starptautiskajās konferencēs.

Molotovs 11. martā kļūs 60 gadu vecs. Aiz Staļina viņš ir viens no vispopulārākajiem vīriem Padomju Savienībā. Ļeņins savā laikā Molotovu sauca par „labāko Maskavas ierēdni", bet Trockis par „tīro birokratu". Vjačeslavs Molotovs līdz 16. dzīvības gadam saucās par Skrjabinu, un viņa tēvs bija grāmatvedis, tātad ne visai īsts proletārietis. Bet tas nekavēja jauno Vjačeslavu jau skolas laikā iestāties komūnistu partijā un pieņemt savu tagadēo vārdu, kuŗam pamatā „molot" — veseris. Jau 1924. gadā Molotovs kļuva par politbiroāa locekli, 1930. gadā viņu iecēla par tautas komisāru padomes priekšsēža resp. ministru prezidenta vietnieku un īsi priekš kaŗa sākšanās par ārlietu ministru. Preses aprindās toreiz smīnēja, ka Staļinam vajadzīja atcelt Ļitviņovu tikai tāpēc, lai Ribentropam nebūtu jāparaksta līgums ar — žīdu.

Bijušais ārējās tirdzniecības ministrs Mikojans šobrīd ir 54 gadus vecs. Pēc tautības viņš ir armēnis. Tāpat kā Staļins arī Mikojans kādu laiku mācījās garīgajā seminārā par mācītāju, bet vēlāk izstājās no šīs mācības iestādes un pievērsās polītiskai darbībai. Salīdzinot ar Molotovu, Mikojans 10 gadu vēlāk tika uzņemts politbirojā un līdz 1938. gadam bija pārtikas rūpniecības komisārs. Ārzemju diplomāti Maskavā izsakās, ka Mikojans ir viens no visapdāvinātākajiem padomju valstsvīriem, kuŗa loģiskais prāts un krietnā izglītība mērojama ar Vakareiropas mērauklu. Viņš ir tas politbiroja loceklis, kas būtu ar mieru sadarboties ar rietumu demokratijām, ja vien Kremlī notiktu kāda kursa maiņa.

Kamēr jaunais ārējās tirdzniecības ministrs Meņšikovs Eiropā maz pazīstams, Višinska vārdu daudzina jau kopš gadu desmitiem. Pēdējā laikā viņš bijis tas padomju valstsvīrs, kas pārstāvējis Kremļa polītiku starptautiskajās sanāksmēs. Višinskis jau 10 gadu bija Molotova labā roka. Eiropā viņš kļuva pazīstams ar 1937. gadu, kad Padomju Savienībā sākās prāvas pret komūnistu veco gvardi. Višinskim toreiz „izdevās" notiesāt „Pravdas" galveno redaktoru Radeku, maršalu Tuchačevski, čekas priekšnieku Jagodu, — Kameņevu un citus ievērojamus krievu komūnistus, kas organizēja oktobŗa revolūciju un cieši sadarbojās ar Ļeņinu. Pēc 1937. gada no Padomju Savienības polītis-

(Beigas 5. lpp.)

7 miljoni dolaru DP atbalstam

BAZNĪCU PALĪDZĪBAS DARBS PAPLAŠINĀSIES

Eslingenā 4. martā bija ieradies Vispasaules baznīcu koncila direktors, amerikāņu bīskaps I. Blērs-Larnds, lai tiešās sarunās ar DP nacionālo grupu pārstāvjiem un darīdzniekiem informētos par apstākļiem Vācijā un savukārt pastāstītu par baznīcu organizāciju darbu bēgļu labā. Sanāksmē bija pulcējušies latviešu, igauņu, bulgāru, rumāņu, dienvidslavu un ungāru pārstāvji. Archibīskaps Dr. T. Grīnbergs mūsu trimdas saimes vārdā pateicās par ASV sniegtō garīgo un materiālo palīdzību. I. Blērs-Larnds atbildē norādīja, ka baznīcu organizāciju darbs nākotnē vērsīsies plašumā. 26. martā ASV notiks plaša ziedojumu vākšana, un baznīcu organizācija cer savākt 15 milj. dol., paredzot no šīs summas pusi tieši DP atbalstam. ASV arvien labāk izprotot, ka DP cietuši vairāk, nekā vispār cilvēks var iedomāties, un ļaudis, kas pēc tik smagiem pārdzīvojumiem tomēr nav zaudējuši ticību, gala rezultātā noteikti saņems taisnīgu gandarījumu.

Daiļamatniecības salonā nometnes vadība un YMCA viesiem pasniedza veltes. Kā parasti, mūsu daiļamatnieku darbi izpelnījās apbrīnošanu. I. Blērs-Larnds ar pavadoņiem iegriezās arī prof. J. Kugas iekārtotajā teātŗa muzejā. No Vācijas bīskaps I. Blērs-Larnds dosies uz Grieķiju un Turciju un pēc atgriešanās ASV priekšlasījumos un rakstos presē propagandēšot palīdzības darba vēl tālāku paplašināšanu.

Rietumi netic kursa maiņai Kremlī

„Pulveris jātur sauss," domā Londonā

Padomju Savienības ārpolitikā nenotiks nekādas pārmaiņas, ir gandrīz vienprātīgs Rietumeiropas un Savienoto Valstu preses un valstsvīru vērtējums Molotova atcelšanai. Tautas pārstāvju nama deputāts Smiss domā, ka sarkanarmija iesoļos Somijā un varbūt arī Norvēģijā. Amerikāņu atklātībā aizvien vairāk nostiprinās pārliecība, ka Vašingtonas politikas kurss bijis pareizs, citādi Staļins nebūtu nolēmis izdarīt pārmaiņas Padomju Savienības valdībā. Līdzīgās domās ir arī prese Londonā un Parīzē.

Molotova atcelšana radīja īstu pārsteigumu Baltajā namā un kongresa aprindās. Pirmajā brīdī senātori un tautas vietnieku nama pārstāvji atlika pat savu kārtējo darbu un mēģināja iegūt tuvāku informāciju par personāla maiņu padomju ārlietu ministrijā. Jaunā ziņa tikpat lielā mērā pārsteidza arī Padomju Savienības vēstniecību Vašingtonā un delegāciju pie Apvienotajām Nācijām. Jau pēc pāris stundām amerikāņu žurnālisti veltīgi mēģināja sazvanīt Paņuškinu vai kādu no vēstniecības sekretāriem. Uz telefona zvaniem neviens neatbildēja.

Kad pirmais apjukums bija pārvarēts, AP pārstāvis intervēja vairākus kongresa locekļus, lai dzirdētu viņu domas par pārmaiņām Maskavā. Tautas pārstāvju nama deputāts republikānis Laurenss Smiss burtiski pateica: „Es sagaidu kādu Kremļa drastisku rīcību. Pēc manām domām, nākamais varētu būt militāras dabas solis. Es nebūtu pārsteigts, ja krievi iesoļotu Somijā un Norvēģijā. Mēs esam saņēmuši informāciju, ka Padomju Savienība koncentrē savu kaŗaspēku pie Norvēģijas robežām." Apvienoto Nāciju aprindās valda pārliecība, ka Višinskis būs uzticīgs politbiroja direktīvu izpildītājs.

Pēc informācijas saņemšanas par Molotova atcelšanu presē un polītiskajās aprindās valdīja pārliecība, ka ministru maiņa Maskavā varēja būt notikusi vairāku iemeslu dēļ: vieni domāja, ka iespējama padomju ārpolītikas maiņa. Citi norādīja, ka Molotovs uzņemsies jaunus svarīgus pienākumus Padomju Savienībā, jo viņš paliek politbiroja loceklis un ministru prezidenta vietnieks. Vispēdīgi daudzi norādīja, ka Kremlis starptautisku konferenču periodu uzskata par nobeigtu un tagad nodomājis rīkoties intensīvāk. Vienprātīgs spriedums tomēr bija visiem, ka Molotovs un Mikojans nav kritis nekādā nežēlastībā. Drīzāk padomju bijušais ārlietu ministrs sagatavojas, lai pārņemtu Staļina pienākumus un sāktu pilnīgi noteikt Padomju Savienības iekšpolītiku.

„Višinskis būs Molotova jauns izdevums", domā britu svētdienas laikraksts „Sunday Chronicle". Maiņa padomju valdībā nenozīmē, ka iestāsies labāki laiki, jo Kremļa ārpolītiku nenosaka vis viens cilvēks, bet politbirojs. Neatkarīgais „Observer" savā komentāra beigās atzīst, ka mieru pasaulē varēs nodrošināt tikai tad, kad Padomju Savienība atvilks savu kaŗaspēku nevis uz Elbas, bet Kerzona līniju. Jau kopš ilgāka laika bijis vērojams, ka Molotova darbs vairāk saistās Maskavā. Kamēr sarkanarmija nav atkāpusies savās agrākajās robežās, domā „Observer", tikmēr rietumiem „jātur pulveris sauss". „Daily Express" konstatē, ka Molotova atcelšana varētu nozīmēt Staļina posteņa ieņemšanu.

Lielu ievērību maiņai padomju valdībā veltījusi arī franču prese. Kamēr komūnistu „Humanitē" publicējusi informāciju bez komentāriem, „Combat" raksta, ka Molotova atcelšana laikam nozīmē Savienoto Valstu ārpolītikas uzvaru. Iespējams, ka Staļins nolēmis ielaisties kompromisos, lai samazinātu nesaskaņas austrumu un rietumu starpā. Pavisam pretējas domas pauž „Parisien Libere" — Višinska iecelšana par ārlietu ministru līdzšinējo Padomju Savienības nostāju varētu tikai pastiprināt. „Franc-Tireur" atzīst, ka Kremļa ārpolītikas vadītāja maiņa izskaidrojama ar politbiroja bažām par Rietumeiropas konsolidēšanos, Atlantika paktu un Maršala plānu. Iespējams, saka franču laikraksts, ka ti-

(Beigas 5. lpp.)

ASV BUMBVEDIS VALDĪS PASAULI

Jaunais ASV aizsardzības ministrs Džonsons prasa pārveidot stratēģiju

Ar lielajiem pārkārtojumiem Savienoto Valstu militārajā vadībā un Padomju Savienības līdzšinējā ārlietu ministra Molotova aiziešanu sācies jauns posms aukstajā kaŗā starp rietumiem un austrumiem. Abas puses pārkārto virspavēlniecības, gatavojoties cīņas izšķirējam posmam, kas vēl šajā gadā rādīs, vai pasaulei nodrošinās mieru uz ilgu laiku, vai arī sāksies jauna briesmīga katastrofa. Trumena — Ečesona ofensīvā pret Padomju Savienību nākuši klāt jauni spēki, kas, pēc visām pazīmēm spriežot, darīs visu, lai spiedienu pret Maskavu vēl pastiprinātu un izveidotu jaunu ASV stratēģiju tiklab ārpolitikā, kā arī tīri militārajā plānošanā. Ar aizsardzības ministra Džēmsa Forestala aiziešanu ASV bruņoto spēku priekšgalā nācis Luijs Džonsons, kas 1947. gadā senātā deklarēja: „Savienotajām Valstīm jākļūst tik stiprām, ka neviena vara pasaulē neuzdrošinātos tām uzbrukt."

Džēms Forestals bija pēdējais Ruzvelta kabineta loceklis Trumena valdībā. Jau pirms divi gadiem viņš iesniedza ASV prezidentam lūgumu viņu atbrīvot no ieņemamā amata, jo Trumena politiskajā programmā bija pārāk daudz atšķirību ar viņa paša ieskatiem. Forestals bija pret Norvēģijas pieaicināšanu Atlantika paktā, viņš simpatizēja arabiem, nepievienojās ģen. Maršala ieskatiem par Eiropas polītiku un nevēlējās ASV aizsardzību izveidot galvenokārt ar gaisa spēkiem vien, kā to prasīja Trumens.

Forestala pēctecis, 58 g. v. Luijs A. Džonsons, ir rezerves virsnieks un privātā dzīvē pazīstams advokāts. Arī viņš, tāpat kā bijušais ASV aizsardzības ministrs, ir Maskavas politikas pretinieks, bet, pretstatā Forestalam, vēlas radikāli pārveidot ASV aizsardzības sistēmu, pirmā vietā liekot aviāciju. Vašingtonā paredz, ka Džonsons varēs savus ieskatus saskaņot arī ar ģenerāli Eizenhaueru, kas līdz šim prasīja vienlīdzību gaisa un sauszemes spēkiem. Ja tas izdosies, tad ASV stratēģijas galvenais ierocis kļūs tāllidojuma bumbvedis.

Par šīs stratēģijas pamattipu tad kļūs jaunākais 6 motorīgais bumbvedis B-36, kas tālu pārsniedz B-50 spējas, ko pirms dažām dienām pierādīja „Lucky Lady" lidojums ap pasauli

Džonsons ir ASV bumbvežu flotes organizētājs pagājušā kaŗā. Viņa vadībā sākās lidojošo cietokšņu ražošana vairumā pēc slīdošās lentes principa. B-26 un B-29 izšķīra lielā mērā sabiedroto uzvaru Eiropā un Japānā. Tas bija Džonsona nopelns. Kopš 1945. gada, kad ASV gaisa armādu nojauca un pārkausēja, viņš visu laiku nemitīgi prasījis vēl varenākas gaisa flotes radīšanu ASV pēc jaunākajiem technikas sasniegumiem.

Ja tagad Džonsona vadībā pasteidzinās jau sākto B-36 sēriju būvi, tad 1949. gada beigās Savienoto Valstu rīcībā būs visvarenākā uzbrukuma aviācija, kuŗas spēku nevarēs salīdzināt ne ar ko, kas līdz šim cilvēces vēsturē pazīstams. Jaunie bumbveži varēs no Savienotām Valstīm visos laika apstākļos nogādāt 150 t bumbu kravu katrs uz jebkuŗu globa punktu un pēc bombardēšanas nolaisties atkal ASV.

Trumens prasa ģenerālštāba prezidentu

Prezidents Trumens sestdien likumprojekta veidā iesniedza ASV kongresam priekšlikumus tālējošai Savienoto Valstu aizsardzības ministrijas reorganizācijai. Projekts paredz ievērojami pastiprināt ASV aizsardzības ministra pilnvaras, kas, pēc Trumena domām, pašreizējos apstākļos esot nepieciekamas. Bez tam ASV prezid. uzaicināja kongresu radīt jaunu militārā virspavēlnieka posteni, nosaucot to par „kopējā ģenerālštāba prezidentu". Vašingtonā par prezidenta priekšlikumiem izsakās pozitīvi, un iespējams, ka tos ar maziem grozījumiem pieņems. Tie atbilst arī Hūvera komisijas projektam par ASV valdības reorganizēšanu.

Etlijs no Vācijas atgriežas Londonā

Lielbritanijas ministru prezidents Klements Etlijs savu apmeklējumu Vācijas britu joslā beidzis. No lielā Vūnsdorfas lidlauka pie Hanoveras premjērs pirmdien izlidoja atpakaļ uz Londonu. Četru dienu inspekcijas braucienā kopā ar Vācijas nodaļas vadītāju Anglijas ārlietu ministrijā lordu Hendersonu un aviācijas maršalu Viljamu, Etlijs ne vien sīki iepazīstinās, ar Berlīnes gaisa tilta organizāciju angļu joslā Vācijā, bet apspriedās arī ar vācu polītiķiem par Rietumvācijas satversmi.

Vācu vadītājas aprindas Etlija braucienam piešķiŗ izcilu nozīmi. Kā premjērs pats īsā preses konferencē sestdien Berlīnē izteicās, viņš ar inspekcijā redzēto ļoti apmierināts. Sevišķi viņu iespaidojusi berlīniešu stāja. Pēc viņa pārliecības gaisa tilta organizācija Berlīnes apgādei esot priekšzīmīga un došot iespējas jau tuvākā nākotnē pilsētas apgādi ievērojami uzlabot. „Tikai pateicoties gaisa tiltam," teica Etlijs, „vispār bija iespējama pasaules miera saglabāšanā, un līdz šim panāktais rāda, ka angļu-amerikāņu gaisa transportu technika padarījusi Maskavas iecerēto ‚ikšķu skrūvi' polītiskām sarunām ar rietumiem neiedarbīgu."

Berlīnieši no Etlija apciemojuma iemantojuši pārliecību, ka gaisa tilts tiks katrā ziņā sekmīgi turpināts un rietumu sabiedrotie miljonu pilsētu krieviem nekādā gadījumā nepametīs. „Lielbritanijas imperijas ministru prezidents nebūtu braucis uz ielenktu pilsētu, ja to nebūtu paredzēts par katru cenu arī uz priekšu paturēt Anglijas kontrolā," saka „Telegraph".

Etlijs svētdien un pirmdien sīki iepazinās ar britu lidlaukiem Lībekā, Cellē, Vūnsdorfā un Berlīnē. Nobeidzot savu viesošanos ielenktajā miljonu pilsētā, Etlijs apspriedās arī ar ģen. Kleju, Berlīnes pilsētas galvu prof. Reuteru un citiem vācu polītiķiem. Svētdien Lībekā viņš satikās ar Lejaszaksijas ministru prezidentu Kopfu un angļu gubernātoru brigadieri Longhamu.

Berlīnē gaiss kļūst biezs

Saspīlējums Berlīnē pēdējās dienā ievērojami pastiprinājies. Gaisa tilta lidotāji ziņo, ka sestdien un svētdien visos trijos „gaisa koridoros" padomju iznīcinātāji traucējuši satiksmi lielākā skaitā kā jebkad līdz šim. Arī pēdējais Sokolovska protests Klejam par reparāciju nodevu „apzinātu bojāšanu un zagšanu" raksturo ļoti naidīgo atmosfairu krievu un amerikāņu starpā. Šīm ziņām pievienojas informācija no Londonas, ka konservātīvo apakšnama deputāts Beverlijs Beksters sagaida Berlīnes blokādes laušanu ar varu.

Beksters atgādinājis pagājušās vasaras amerikāņu nodomu ar tankiem atbrīvot autoceļu no Hanoveras uz Berlīni. Šim Kleja plānam toreiz pretojies maršals Montgomerijs. Tagad amerikāņi atkal apsveŗot iespēju ar bruņotu varu lauzt Berlīnes aplenkumu. Tas gan neizbēgami radīšot pāris mazāku kauju, bet tādēļ kaŗš neizcelšoties, jo Padomju Savienība šobrīd kaŗu uzsākt nevarot.

Vai sāksies Turcijas - Grieķijas sarunas?

Grieķijas valdības aprindās paredz, ka tuvākajās dienās uz Ankaru izbrauks grieķu ārlietu ministrs Caldariss. Šim braucienam pievērš sevišķu uzmanību, jo tas liecinātu par jaunas aktīvitātes sākšanos Vidusjūras austrumu daļā un Balkānos. Kā zināms, pēdējā laikā notikušas daudzas Grieķijas un Turcijas ministru un sūtņu apspriedes Londonā gan ar ārlietu ministru Bevinu, gan ar angļu opozīcijas ārpolītisko vadību. Caldariss pirms divi nedēļām Bevinam iesniedza plānu par militāras un saimnieciskas sadarbības pastiprināšanu ar Turciju, un Turcijas ārlietu ministrs savukārt Anglijai lūdza Vidusjūras pakta izveidošanu, lai nodrošinātu Grieķijas, un Turcijas apdraudēto stāvokli pie Dardaneļiem. Zīmīgs ir arī fakts, ka pašreiz Vidusjūrā sākušies lielākie Anglijas flotes manevri kopš kaŗa beigām. Tiklab Anglija, kā arī ASV vēlas pēc iespējas ātri vairot Turcijas un Grieķijas militāros spēkus, jo uzskata Dardaneļu šaurumu un Turcijas territoriju jauna kaŗa gadījumā par stratēģiski svarīgāku apgabalu nekā Rietumeiropa.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 27 (251) 1949. g. 8. martā

Ar autora parakstu vai iniciāliem parakstītajos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā redakcijas domas.

Profesori, inženieri, direktori . . .

Reportieri visā pasaulē ir diezgan vienādi, un ir zināms, ka, ja jaunāku reportieri aizsūta kādu intervēt, viņš, pats gribēdams padarīt savu rakstu iespaidīgāku un iespiešanai vērtīgāku, dažkārt mēdz intervējamā izteicienus sagrozīt un viņa minētos datus pārspīlēt. Ja jauns reportieris aizsūtīts aprakstīt ziloni, kas ievērojams tikai tāpēc, ka tas 3 metrus augsts, un atklās, ka patiesībā zilonis nav ne divus metrus augsts, viņš bieži vien tomēr aprakstīs četrus metrus augstu ziloni, jo citādi jau redaktors varētu rakstu arī neiespiest.

To zinot, mums daudzos gadījumos jāsaprot, kā rodas dīvainas ziņas svešu zemju laikrakstos, kas ievieto intervijas ar tur iebraukušiem „DP profesoriem, inženieriem, direktoriem un bijušiem ministriem", kas tad, kad viņi aizbrauca no mūsu nometnēm uz izvietošanas centriem, bija tīri līdzīgi un patīkami cilvēki, tikai bez iepriekš minētiem tituliem.

Bet reportieri vainojami ne visos gadījumos. Bieži vien laikam vainīgs būs kārdinājums, svešā malā iebraucot, palepoties ar neesošiem lauriem, jo „neviens taču mani te nepazīst un neviens to nepārbaudīs."

Ja nu kādam labpatiktos uzdoties par bijušo nēģeru cilts virsaiti vai apgalvot, ka viņš kādreiz priekš divdesmit gadiem bijis skaistākais cilvēks Baltijas valstīs, tad tā, saprotams, nav nekāda nelaime, jo viņš nevienam ar to nekaitēs. Bet kas notiek tad, ja bijušais tehniskais zīmētājs uzdodas par lielākās Latvijas fabrikas vecāko inženieri, diletantu trupas mīlētājs par Nacionālās operas pirmo baritonu vai kara laika sanitārs par Rīgas pilsētas slimnīcas direktoru?

Ir skaidrs, ka svešā malā nebūs neviena, kas šos apgalvojumus varētu vai pat sevišķi gribētu pārbaudīt. Bet svešie ļaudis gan skatīsies, ko prot „fabrikas vecākais inženieris" vai „slimnīcas direktors". Viņi konstatēs, ka viņš neprot nekā liela vai, dažos gadījumos, pat nekā. Dabiskais spriedums pēc tam būs — ja jau nu vislabāk kvalificētie latvieši neprot nekā krietna, tad varam gan iedomāties, cik vāji speciālisti ir tie citi, kas vēl sēž nometnēs Vācijā, grib mūsu zemē ieceļot, bet nav nekas vairāk kā tikai „vienkārši inženieri". Daudzos gadījumos šāds spriedums var būt par iemeslu tam, ka attiecīgās zemes pilsoņi, kas varētu aicināt pie sevis arī „vienkāršos" speciālistus, to vairs nevēlas darīt.

Nav, protams, iespējams ielīst katra cilvēka ādā un pateikt, kas kuro reizi bijis vainīgs, ja, kaut kur svešā malā izbraucot, mūsu cilvēki piepeši kļūst par tik vareniem vīriem, kādi viņi īstenībā nekad nav bijuši. Bet šo gadījumu pēdējā laikā rodas tik daudz, ka gribot vai negribot par tiem ir jārunā.

Pie tam ne vienmēr jārunā par tiem, kas paši sevi apbalvo ar neesošiem augstiem tituliem. Ir zināma lieta, ka daudzās valstīs ieceļošanā priekšroku dod „lauksaimniekiem ar praktisku pieredzi". Tad nu arī gandrīz ik otrs latvietis Vācijas nometnēs uzdevies par „lauksaimnieku ar praksi", pats savā un draugu priekšā taisnodamies ar to, ka „es jau katru vasaru dzīvoju uz laukiem". Bet vai daudzos gadījumos patiesība nav tāda, ka šis „lauksaimnieks ar praksi" nav strādājis laukos pēdējos 20 gadus? Vai nebūs arī tā, ka darba devējs lauksaimnieks viņā malā tūlīt pratīs atšķirt „āzi no dārznieka"? Vai mūsu pašu labā nebūtu pareizāk, ja mēs censtos būt drusku godīgāki kaut vai to mūsu pašu tautiešu dēļ, kam patiesi ir prasītās kvalifikācijas un kas, svešā zemē aizbraukuši, patiesi varētu noderēt par paraugu latviešu labajām darba spējām? Vai tais gadījumos, kad pārējai nometnes sabiedrībai skaidri zināms, ka viens viņas loceklis, „āzis" būdams, gatavojas pārģērbties par „dārznieku", lai iekļūtu svešā zemē, nebūtu pareizāk brīdināt viņu un, ja tas nelīdz, aizkavēt viņu, aizkavēt tādā nozīmē, lai nelietpratējs vismaz šeit neuzdotos par speciālistu.

Aleksandrs Liepa

NO VIRCBURGAS Centrālās nometnes janvārī un februārī uz Kanādu aizceļojuši 8 latvieši, uz Angliju 4, Braziliju 5, ASV 24 un Austrāliju 123. Pēdējo izceļotāju grupu, 82 personas, uz Austrāliju svinīgi izvadīja, mācītājam O. Kleinbergam sakot uzrunu un nodziedot Dievs Kungs ir mūsu stipra pils un Dievs, svētī Latviju.

Izceļotāju ikdiena Gronā

TAS JĀZINA TIEM, KAS DODAS UZ ASV

Visu to izceļotāju gaitas uz ASV, kas savās izvietošanas nometnēs pārbaudīti un saņēmuši ASV vīzas, ved uz Gronas transporta nometni, 10 km no Brēmenes. Še saplūst izceļotāji no visas amerikāņu joslas — no Minchenes, Augsburgas, Ludvigsburgas, Bucbachas, Šveinfurtes un Ambergas. Transporti pienāk Fegezaka dzelzceļa stacijā, kur to sagaida Gronas nometnes auto kolonna ar poļu tautības apkalpi. Ceļā saslimušajiem ir sanitārās mašīnas, un jau no pirmā soļa var just, ka še viss notiek pēc iepriekš labi pārdomātas kārtības. Nav drūzmēšanās un veltas meklēšanas. Vispirms ikviens nonāk bagāžas hallē, kur saņem aiz apkakles savu porciju DT pulvera un ēdiena karti, kurā ierakstīts arī istabas numurs, kur būs jādzīvo. Visa transporta izvietošana ilgst vienu stundu, un tie, kas baudījuši Minchenes izvietošanas nometnes (Funkkaserne) „kārtību", ir gluži pārsteigti. Ikviens atbraucējs tūdaļ saņem arī divi segas, palagu un galvas maisiņu ar pārvalku.

Nepatīkamākais ir tas, ka, ierodoties nometnē, īpašā pārbaudē atņem visus pārtikas produktus. Šo akciju motivē ar to, ka zināmas tautības piederīgie nometnē neievērojot tīrību un piemētājot nometni ar ēdienu atliekām, taču nometnes kantīnē pārtikas produkti pērkami pēc patikas, un tos tad var ienest arī dzīvojamās telpās, tā kā kārtība ar līdzņemto produktu atņemšanu no tīrības viedokļa tik un tā neattaisnojas. Kur paliek atņemtie produkti — nav zināms; ka tie nonāktu kopvirtuvē, tādas pazīmes nav manītas. Un kopvirtuves uzturs Gronā patiesi neiepriecina. No rītiem sūra kafija, trīs šķēles rupjmaizes un ap 10—15 gr. saputota sviestam līdzīga uzpūteņa; pusdienās 3—4 kartupeļi ar miltu mērci un ap 100 g kāļu vai kolrābju biezeņa un šķīvītis makaronu viras; vakariņās 3 šķēles rupjamaizes, ar tikpat sviesta uzpūteņa, cik rītos, un vakaros vēl šķidra, saldināta auzu pārslu putra. Šī ēdienu karte netiek mainīta nedēļām ilgi, un, kad ceļas no galda, sajūta ir tāda, it kā būtu, it kā nebūtu paēsts.

Nometne atrodas labās modernās kazarmās, 5 dzīvojamos blokos, un spēj uzņemt līdz 15.000 cilvēku. Pieietams ne vien auksts, bet arī silts ūdens, lai arī ar pēdējo gadās, ka tas pēkšņi izbeidzas. Par aptīrīšanu rūpējas vācu personāls, un tīrība ir nevainojama. Izceļotājus kā vīriešus, tā sievietes norīko arī darbos: vīriešus pie bagāžas izkraušanas un iekraušanas un citiem transporta darbiem, sievietes virtuves darbos.

Otrā dienā pēc ierašanās atbraucējus aicina ASV naturālizācijas komisijā, kur pārbauda, vai izceļotājiem līdzatsūtīti visi vajadzīgie dokumenti un vai ieradušies ir tieši tie, kas dokumentos minēti. Vēl daži vispārējas dabas jautājumi, un tad lieta ir kārtībā. Ja kādam atbraucējam ir acīm redzami veselības defekti, tos vēlreiz pārbauda ārsts, bet šādu gadījumu ir ļoti maz. Tiem, kam 1948. g. potētas bakas nav vairs arī tās jāpotē, tāpēc no pamatnometnēm ieteicams ņemt līdz nometnes ārsta izsniegto kartīti ar atzīmēm par visiem līdzšinējiem potējumiem.

Kad arī potēšanās procedūra ir cauri, atliek gaidīt jūras transportu. Katra mēneša pēdējās dienās nometnē izkar nākamā mēneša kuģu sarakstu, bet individuāla gatavošanās sākas tad, kad pie dēļiem ir izkārti attiecīgam kuģim paredzēto aizbraucēju vārdi. Gaidīt iznāk no 5 dienām un ilgāk.

Vispirms jānodod lielā bagāža, ko, tāpat kā rokas bagāžu, še vairs nepārbauda un kas notiek tā, ka ikvienam bagāžas sainim vai kastei jāuzlīpina īpaša zīmīte ar uzvārda pirmo burtu. Tad vēl pēdējā izceļotāju apskate — pārbauda, vai nav kašķis, vai neslimo ar angīnu un trochomu. Kad tā cauri, katram pasažierim izsniedz Amerikas Sarkanā Krusta sainīti, kurā ir — vīriešiem pīpe, tabaka, dvielis un rīta kurpes; sievietēm lūpu zīmulis un ziepes, bet bērniem rotaļlietas.

Ierodoties Gronas nometnē, ieteicams sazināties ar galvojuma izgādātājas organizācijas pārstāvi. Latviešiem-luterāņiem resp. National Lutheran World Federation tas ir Kacens. Ja tad kādam ceļā ir pavisam noplīsuši zābaki vai kāds apģērba gabals, tad šie pārstāvji trūkstošo sagādā. Der arī iegaumēt, ka, tāpat kā visur, arī Gronā noder vācu markas. Laimīgs tas, kam līdz šejienei vēl atlicis kāds simtnieks, par ko var papildināt nometnes uzturu. Gadījumā, ja visa atlikušā nauda uzturam nebūtu vajadzīga, nav jābaidās, ka par to Brēmenē nevarētu pirkt līdzņemšanai vajadzīgas mantas, kas še ir pat lētākas nekā, piemēram, Minchenē vai Augsburgā.

A. K.

Arī mazpulcēniem izredzes izceļot ar aizokeana biedru palīdzību

Mazpulku padomes pirmajā sanāksmē trimdā Ansbachā par svarīgāko uzdevumu atzina sakaru izveidošanu ar ASV mazpulkiem, ar kuriem tie jau jo cieši bija izveidoti brīvās Latvijas laikā: vairākus ASV mazpulku vadītājus apbalvoja arī ar Triju zvaigžņu ordeni. Trimdas mazpulki uzņēmuši sakarus arī ar Zviedrijas, Anglijas un Jaunzēlandes mazpulku vadību un ir izredzes, ka daļai mazpulcēnu izdosies atrast jaunas mājvietas pie saviem aizokeana biedriem, kas šajā jautājumā savās organizācijas uzsākuši aktīvu propagandu.

Trimdas mazpulku vadības izveidošanai izraudzīja padomes locekļus prof. P. Starcu, agr. F. Butneru, agr. A. Šteinhardu un A. Birznieku, kurus pilnvaroja izkārtot šo jautājumu kopā ar angļu joslas mazpulku padomes locekļiem. Pagaidām mazpulku organizācijas darbs veidojas Agronomu biedrības paspārnē un amerikāņu joslā to vada agr. A Šteinhards, bet angļu — bij. mazpulku vec. inspektors agr. Ād. Eglītis; amerikāņu joslā pašreiz aktīvi darbojas ap 400 mazpulcēnu. Padome uzaicina steidzami pieteikties visus bijušos mazpulku vadītājus un locekļus amerikāņu un franču joslā agr. A. Šteinhardam, Nürnberg 2, Lettenlager Valka, angļu joslā agr. A. Eglītim, Post Blunk, ü. Segeberg, Alt-Erfrade — Lettische Landwirtschaftsschule.

Nometņu dzīve

INGOLŠTATES DP internacionālā komiteja, kas pārstāv vairāk nekā 5000 poļu, lietuviešu, latviešu, ukraiņu, igauņu un kalmiku, pēc latviešu nometnes vadītāja T. Graša ierosinājuma nolēma nosūtīt grāmatas „Es izvēlējos brīvību" autoram Viktoram Kravčenko uz Parīzi atzinības apliecinājumu par to, ka viņam vienam pašam netrūkst drosmes pasaules priekšā atklāt patiesību par padomju režīmu, un tā necilvēciskajām valdīšanas metodēm.

NO ANGĻU joslas decembrī izceļojuši 3386 DP, to vidū 848 baltieši — 419 latvieši, 309 lietuvieši un 120 igauņi. Visvairāk izceļotāju devušies uz Austrāliju un Kanādu, bet daži simti arī uz Braziliju, Franciju un Beļģiju. Tajā pašā laikā repatriējušās 590 personas, to skaitā 546 poļi un tikai 22 baltieši.

Kā paātrināt veselības pārbaudes Minchenē

DAŽI PADOMI FUNKKAZARMJU CAURBRAUCĒJU MĪTNES IEMĪTNIEKIEM

Šo rindu rakstītājam ir bijusi izdevība vairāk nekā gadu darboties Minchenes izceļošanas centrā — Funkkazarmā. Ir kļuvis par sakāmvārdu, ka medicīniskās pārbaudes šeit līdzinoties „līšanai caur adatas aci". Tāds uzskats ir pārspīlēts. Bieži ir piedzīvots, ka arī emigranti paši vainojami dažādos sarežģījumos. Īpaši grūti klājas tiem tautiešiem, kuriem neveicas ar svešvalodām. Ir bijuši gadījumi, kad emigrants nezinot pagājis garām dažai kontrolei, lieki novilcinot laiku. Visām ārzemju komisijām, kas darbojas Funkkazarmās, ir vienādi noteikumi attieksmē uz veselību.

Pēc dokumentu saņemšanas emigrantam jādodas pie ārsta uz veselības pārbaudi, kas visumā daudz neatšķiras no pārbaudes pamatnometnē. Vērība jāvērš uz divi lietām: palielinātām kāju vēnām un neizrautām zobu saknēm, un cauriem zobiem. Ir labi, ja vēnu iešļircinājumus var izdarīt jau pamatnometnēs, jo vajadzīgie preparāti ne katrreiz še uz vietas dabūjami. Visai svarīgs apstāklis, kas maksā daudz laika — ir vecās zobu saknes. Arī tās ieteicams izraut jau pamatnometnē. Šīm pārbaudēm seko plaušu uzņemšana Rentgena kabinetā. Uzņēmumus producē masveidā uz šaurfilmām, un tbc aizdomu vai technisku kļūdu gadījumos pieprasa otrreizēju resp. lielu uzņēmumu izgatavošanu. Ikvienam ieteicams pēc uzņēmumu izdarīšanas jau laikus sekot sarakstiem uz sludinājumu dēļa, lai pārliecinātos, vai nav izdarāms atkārtojums.

No Rentgena kabineta jādodas laboratorijā — urīna un asins parauga noņemšanai Kāna reakcijai (sifilisa konstatēšanai). Arī šeit uzmanība ir vienmēr vietā un ieteicams sekot rezultātiem. Daudzos gadījumos, ja pieprasa lielo plaušu uzņēmumu, ir arī jānoņem asiņu paraugs — asins ainas un grimšanas noteikšanai. Pēc laboratorijas jāmeklē potēšanas nodaļa, lai saņemtu vajadzīgās aizsardzības potes. Šeit svarīgi dokumenti par iepriekšējo potēšanu, kas aiztaupa daudz laika. Ar to viss nepieciešamais ir darīts, un „Medical Examination Form" lapa jānodod atpakaļ 2. istabā. Taisni šis pēdējais, šķietami sīkais pienākums, pēc maniem novērojumiem, ir viens no lielākiem klupšanas akmeņiem arī mūsu tautiešiem. Parasti emigrants domā, ka nu ir „visām bēdām gals", iebāž veidlapu kabatā un mierīgi iet mājās, labās cerībās gaidīdams, kad viņu izsauks pie attiecīgās zemes uzticības ārsta. Bet paiet viena diena, otra un trešā, un neviens neliekas par viņu ne zinis . . . jo šefārstam trūkst šīs veidlapas, kurā ierakstīt izmeklēšanas rezultātus.

Ja emigrants visu izpildījis norādītā veidā, tad normāli visa izmeklēšanas procedūra izdarāma vienā dienā. Bet bieži esmu redzējis ļaudis šeit piestaigājam vairākas nedēļas. Viens no iemesliem — paviršība. Būtu vēlams nodibināt šeit, kā tas jau kādreiz projektēts, latviešu informācijas dienestu un grāmatu galdu aizbraucošo tautiešu vajadzībām.

Gada laikā no apm. 28.000 caurbraucējiem esam izvadījuši ap 4000 baltiešu, no tiem ap 1200 latviešu uz Kanādu, Angliju, Franciju, ASV uc. Esam skatījuši ļaudis ar nopietniem vaibstiem aizejot pionieru gaitās svešatnē, esam redzējuši piederīgos ar smaidošām sejām dodamies pie ģimenes apgādnieka; bet esam redzējuši arī vienu otru rūgtu asaru, ja veselība nav atbildusi prasībām.

E. G.

Baltieši palīdz celt svarīgu Austrālijas flotes bazi

40 baltiešu ieceļotāju un japāņu kara noziedznieku ceļ namus, būvē ceļus un atjauno kuģu dokus Manus salā, ko no jauna izveido par spēcīgu flotes atbalsta punktu, ziņo „The Sidney Sun". Baltieši paskaidro, ka viņi pelna līdz 30 mārciņām nedēļā, ieskaitot atlīdzību par virsstundām. Mūsu korespondents Austrālijā pie šīs ziņas piebilst, ka 30 mārciņu ir piecas reizes vairāk, nekā spēj nopelnīt parasts strādnieks.

Manus sala, kas atrodas 320 km uz ziemeļiem no Jaungvinejas, līdz 1946. g. bija amerikāņu atbalsta punkts. Tad amerikāņi to atstāja un gandrīz visu iekārtu pārdeva ķiniešiem. Pēdējo divu gadu laikā flotes baze, kuras ierīkošana bija amerikāņiem maksājusi 400 milj. dolaru, atkal pārvērtusies par džungļu postažu. Tagad austrālieši nolēmuši atkal atjaunot flotes atbalsta punktu, kas sevišķi svarīgs Jaungvinejas sargāšanai.

Kā Eiropas brīvprātīgajiem strādniekiem no Anglijas iespējams izceļot uz ASV

LCK pārstāvis Lejassaksijā informē: pēc pārstāvības lūguma noskaidrojusi, ka DP, kas pašreiz strādā Anglijā un kuriem ir darba un dzīvokļa garantijas ASV, nevar izceļot no Anglijas uz turieni tieši uz IRO rēķina, bet viņiem vispirms jāatgriežas Vācijā. Anglijā nodarbinātie DP, kas paši vēlētos segt ceļa izdevumus, nevar izceļot tieši uz ASV jaunā ieceļošanas likuma ietvaros.

Neviens DP, kaut arī viņam būtu darba un dzīvokļa garantijas ASV, nevar izceļot „DP Act 1948" ietvaros, ja nav atradies Vācijas angļu vai amerikāņu joslā 1948. g. 1. janvārī. Ja turpretim viņa sieva minētā datumā dzīvojusi vienā no šīm joslām, tad viņš savu garantiju var nosūtīt pēdējai, kas tādā gadījumā ir tiesīga izceļot uz ASV „DP Act 1948" ietvaros. Vīrs tad viņai pievienotos kā ģimenes loceklis.

NA

„Tad jau jums ir arī citādas iesnas"

VĒSTULE „LATVIJAI" NO ITALIJAS

„Mums pašiem ir ap 2 miljoni bezdarbnieku, kāpēc jūsu pūles, kungs, pilnīgi veltīgas," atbildēja augsts itāļu ierēdnis kādam latvietim, daudzu valodu pratējam, kas lūdza darbu. Ārzemnieku dzīve Italijā grūta. Patiesībā apstākļi pašiem itāļiem nav nemaz tik slikti, bet viņi prot vaidēt, lai pasaules priekšā nostādītu sevi gandrīz vai par galvenajiem cietējiem pagājušā karā. Līdz šim tas izrādījies ļoti izdevīgi. Itāļu tirgū netrūkst ārzemju preču. Ja strādnieks tagad par 30 lirām var nopirkt paprāvu kārbu asins desas, kas garšo lieliski, tad arī šis kumoss ir sveiciens no Kanādas — turienes eksporta ražojums, kas pašu kanādiešu lietošanai nemaz nav domāts.

Cilvēki, kas Italijā dzīvo jau visus pēckara gadus, zina pastāstīt, ka arī ar komūnisma briesmām te nav tik ļauni, kā pasaulei, piemēram, šķita pirms pagājušā gada vēlēšanām. Tolati kliedza, ka „reakcionāri" viņu žņaudz, bet labā spārna partijas nemitīgi ziņoja par komūnisma indi, kas draud pazudināt Italiju. Nav noslēpums, ka toreiz norūpējusies bija visa rietumu pasaule. Ārzemnieki, kas spēja, apgādājās ar izbraukšanas atļaujām uz citām zemēm, un daudzi Italijas latvieši pat izceļoja uz Argentīnu. Šodien viss tas jau aizmirsies. DeGasperi pierādījies par gudru un stingru politiķi. Arī viņu iekšlietu ministrs Šelba jokus nepazīst. Tas zina savu mērķi. Komūnisti viņu pastāvīgi lamā par „asiņaino Šelbu", bet iekšlietu ministrs strādā stingri un droši. Sprungulus DeGasperi ratos Tolati gan met pastāvīgi, taču valdības vezums vēl ne reizi nav draudējis apgāzties. Toreiz, kad Italija paklāvās Maršala plānam, komūnisti bazūnēja, ka amerikāņi apdraud itāļu neatkarību. DeGasperi pateica: „Komūnisti nav aizmirsuši, ka ASV pagājušā karā stipri atbalstīja Padomju Savienību, bet mēs sāksim smieties, ja runāsim šoreiz par tādu Krieviju, kas nonākusi amerikāņu ietekmē."

Protams, komūnisti Italijā nesnauž. Mazais cilvēciņš gan apgalvo, ka itāļu komūnisms esot citādāks nekā Padomju Savienībā. „Tad jau arī jūsu iesnas ir citādas," jāatbild šādam runātājam, un tas kļūst domīgs . . . Kādā stacijā pie Florences itāļu strādnieks vēroja garāmbraucošo DP transportu, māja ar sarkanu karodziņu un sev pie kakla rādīja, ka dipīšiem jāapgriež galvas. Citā stacijā atkal notika pavisam pretēja aina. Itāļu cilvēks ilgi runājās ar kādu lietuvieti un atvadījās kā no „sava cilvēka" — ar fašistu sveicienu. Šīs mazās ainiņas ļoti labi raksturo patieso neskaidro stāju, kāda itāļiem ir pret DP. Piedzīvojuši cilvēki neieteic ar itāļiem daudz debatēt par politiku.

Vienā ziņā Italijā ir gluži tāpat kā visur citur pasaulē: nabaga ļaudis staigā skrandās, bet turīgie brauc ar modernu auto un smēķē „Camel". Dzīvokļu trūkums? Arī par to runā, bet ne visi un visur. Kādam mūsu tautietim labs paziņa ir Banoli pilsētiņas vecākais. Kādu vakaru bija iespēja dažas stundas viesoties pilsētiņas vecākā namā. No ik stūra pretī māja bagātība, un istabu tur bija daudz! Bet tā jau vairs nav patiesā Italija. Ir cilvēki, kam savā dzimtenē tiešām grūti tikt pie maizes kumosa, un tāpēc Neapoles tuvumā šajās dienās atvērsies vārti lielai nometnei. Tajā pulcēsies itāļi, kas brauks meklēt jaunas mājas Argentīnā.

Neapolē, februārī.

Arnolds Šmits

VĒSTULES REDAKCIJAI

L. Fišers, Vursenē

VAI TĀ NEBŪS VĒL LIELĀKA TRAĢĒDIJA?

Kādā „Latvijas" numurā izlasīju Lobes kunga rakstu par latviešu tautas kopības saglabāšanu. Vai iespējamā nākošā kara gadījumā mēs saglabāsim tautas kopību, ja vēl atlikušie latvju dēli un meitas paliktu Eiropā, varbūtējā kaujas laukā? Vai tā nebūtu vēl lielāka traģēdija par to, kādu vēl nesen piedzīvojām, mēģinādami uz saviem pleciem pacelt Latviju, ar savām asinīm atpirkt katru pēdu zaudētās tēvzemes? Vai mēs vispār ar šo mazo sauj[illegible] latvju dēlu varam cīnā ko atgūt, ļaujot šai pēdējai tautas kopības noasiņot kaujas laukā? Bet ja m[illegible] panāktu kopīgu izceļošanu, mēģ[illegible] tu dibināt aizjūras zemēs koloni[illegible] un farmas — vai ar to nebūsim [illegible] bāk saglabājuši tautas kopību? E[illegible] mu pārliecināts, ka neviens īsts l[illegible] vietis savu tēviju nekad neaizmi[illegible] sīs, ka katrs latvju dēls būs vajadzīgs mūsu dzimtenes atjaunošanai, un ka no aizjūras zemēm būs daudz vairāk izredžu atgriezties nekā no kaujas lauka.

Kanādā vajadzīgi ierēdņi

VELTAS TOMAS VĒSTULE „LATVIJAI“

Varbūt tā salūzt ledus, un upe zina, kurp tai jāplūst? Varbūt tā lācis pieceļas no ziemas miega? — Bijusi pāris nedēļas mierīga, es pēkšņi cēlos. Es uzkāpu „Woodwardā“, iegāju personāla birojā un tiku ielaista pie sirmas dāmas — sekretāres. Viņa neskatījās manos papīros, bet vilka neizprotamas zīmes anketas stūrī, un uz manu teicienu: „Man sacīja, ka jūsu firma labprāt nodarbinot DP,“ atbildēja: „Mēs darām savu pienākumu.“ — Jā, man bija brīv runāt ar personāla daļas vadītāju. Par viņu bija zināms tikai labs, un es lūkoju nesamulst. Pēc dažiem jautājumiem par to, kādu biroja darbu protu, viņš mani lūdza divdesmit minūtes pagaidīt. Nē, sēdēt es nevarēju, es staigāju, trīcēdama pie visām miesām. — Darbu, darbu man dos, — atkārtoju sev kā buramos vārdus. Kad atgriezos birojā, labais cilvēks teica: „Ejiet augšā, runājiet ar galvenā biroja šefu“. Tas bija skots, vārds to vēstīja, un, plati smiedams, viņš jautāja: „Jūs taču stenografējiet, droši!“ — Nē, to es nepratu Bet mašīnu klabināju it nipri, zināju šo to arī kantoŗa darbā.

„Cik algas jums solīja personāla birojā?“ viņš vaicāja tieši.

„Necik, mēs jau vēl tik tālu nemaz netikām,“ teicu patiesību. Viņš tomēr pasniedzās pēc maniem papīriem un izšķirstīja visas astoņas apliecības. — „Aiz intereses tikai.“ viņš piebilda, neapjauzdams, kāda zelta vērtība tām bija Vācijā. Man bija jāiet lejup un jānorunā viss ar personāla vadītāju Es danciski nodrāzos to vienu stāvu, ieklupu birojā, kur man uzgāza aukstu dušu.

„Mēs ceram, ka sauksim jūs — vai nu jau rītu, vai pēc pāris nedēļām. Vai arī pēc dažiem mēnešiem,“ vēsi un laipni man atsmaidīja izvadām. Biju vīlusies

Tūlīt pēcpusdienā, šoreiz gan labas tēva kaimiņienes vadībā, braucu uz karalisko Alekša slimnīcu, protams — darbu vaicāt. Nekas pasaulē visās zemēs nav tik vienāds kā mūžīgās virsmāsas. Pazinu viņas mūsu zemē, satiku frontes pirmās līnijās; redzēju Vāczemē gan darbā, gan ciemos — tik varenas, nopietnībā un pat zināmā bargumā tērptas, tik spodras un tik askētiski vienkāršas un tik redzīgām acīm kā rentgena stariem. Šī, kuras priekšā stāvēju, nedrīkstēdama roku sniegt, bija uz mata tāda pat kā visas. Nē, darba patlaban nebija. Bet viņas interese, īsta vai tēlota, bija jo liela. Mēs stutējām gaiteņa durvju stenderi un runājām, un aizvien vairāk viņas acīs iedegās siltums. Viņa kļuva pat laipna, teikdama, ka darbs būs noteikti pēc pāris nedēļām. Jā, man būs jānoslauka putekļi no slimnieku nakstgaldiņiem, jāpārmaina puķu ūdens, jātaisa gultas.

„Un kā ar kantoŗa darbu?“

Un, iedama uz biroju, paspēju pieminēt, ka, ja man būtu jāizvēlas starp kantoŗa darbu un slimnīcu, es izšķirtos par pēdējo. Jā, pie dzīviem cilvēkiem, ne nedzīviem papīriem man patiktu būt! Tas virsmāsu tā savilņoja, ka viņa centās mani pierunāt pēc pusgada kalpošanas slimnīcā iestāties māsu skolā. Bet darba todien viņa, acīm redzot, man nevarēja dot, arī birojā tā nebija, — diemžēl. Labu cerību balstīta, es klīdu mājup. Atkal nekā. Vai Kanādā valdīja bezdarbs?

Otrā dienā mani izsauca uz „Woodwarda“ firmu darbā. No manas algas, kad noīrēšu istabu un kaut cik paēdīšu, neatliks 45 dolari Nu jau otra nedēļa, kopš rītos galvenā birojā steidzīgi šķiroju visa milzīgā uzņēmuma korespondenci, iegrāmatoju naudas pārvedumus, kārtoju archīvu. Deviņas stundas ik dienas aiziet kā cementa maltuvē, un vakaros, tikko vilkdamās, neticu, ka rītā pamodīšos ar prieku strādāt tālāk. Ja nebūtu ticības, ka reiz apmainīšu kantori pret virtuvi (savu virtuvi!), tad nezinu, kas mani uzturētu pie jēgas. Darba temps ir traks, ne mirkļa vaļas pacelt acis, padomāt, atšķirt laikrakstu, ko nomet priekšā, lai nododu vadītājam. Ejot un steidzoties pa visiem piecdesmit trijiem „departamentiem“, gar acīm pirb preces, preces . . . un svešas, paēdušas sejas. Jā, paēdušas, to var droši un neklūdīgi apgalvot, jo te visi ēd vienādi labi, vai tas būtu direktors vai sīka ierēdne, tramvaja vadītājs vai inženieris. Cukurs, tauki, gaļa, augļi, Dieva pasaules labumi ir cieņā, cenā, un katrā vairumā dabūjami. Pārtikas standarts augsts tādēļ šī, mūsu uztverē, bezjēdzīgā skriešanās pēc dolara. Nekā neviens tā neuzmana, kā savu ēdiena reizi un stundu. Vēdera kults tiek kopts.

Aizvakar lūkoju darbā iedabūt divus Edmontonas zēnus, mūsējos, kas, pagriezuši muguru mežam, gribēja noenkuroties pilsētā. „Ko viņi prot strādāt?“ vaicāja tā pati sekretāre „Woodwarda“ personāla birojā. Zinādama, kas šādās reizēs DP nometnēs bija jāatbild, likos uz vienpusību: „Kraut preces, tīrīt telpas, labot auto,“ — piebilzdama: „Viens Latvijā vēl studējis, otrs bijis ierēdnis.“ —

„Ierēdnis!“ — staroja sekretāre, „Kā ar angļu valodu? Mums ierēdņu ļoti vajaga.“ —

Diemžēl, puisis tikko buldurēja angliski; bet fiziskā darba strādnieki te komplektējas no lasīt nepratējiem — ukraiņiem, poļiem un pat šejieniešiem jeb angļiem.

Ej nu sazini — darba pārvaldē nav ierēdņu pieprasījumu, bet birojā uz vietas tie vajadzīgi. IRO viņus neielaistu ne traka. Pasaules likumi karājas kaut kur tik augstu pār mūsu galvām, ka jēgu saredzēt grūti.

No rīta, ienākot birojā, tas kvēlo kā rožu dārzs un neizskatās bālāk: jaunās dāmas nāk uz darbu mežģīņu blūzēs, un krāsa te tikpat lielā cieņā kā izdaudzināts par Parīzi. Novēršu acis no plauktiem kur nereti apputējušiem papīru blākiem blakus tup tikko novilktas botes vai cepure . . .

Ek, laistu te kaut pusi mūsu DP ierēdņu, kas strādā IRO — kas te būtu par kārtību un par darbu!

Edmontonā, februārī.

Velta Toma

Latvieši Austrālijā

Darbā cukurniedru laukā galvu pret karsto sauli aizsarga ar baltu „sombrero“.

Noķertās čūskas dīrāšana.

A. Bindemaņa uzņ.

Ar Kurzemes speķi un Rīgas degvīnu

KĀ REPATRIĀCIJAS MISIJA VERVĒJA PROMINENTUS LATVIEŠUS PROPAGANDAI

Profesors Jāzeps Vītols, neraugoties uz savu cienījamo vecumu, uzņemdamies svešniecības gaitas, bija teicis: „Es nevaru palikt dzimtenē, jo tad boļševiki izmantos manu vārdu.“ Šie gandrīz pravietiskie vārdi atklāja īsto nozīmi nedaudz vēlāk, kad kļuva redzams, cik ārkārtīgi lielu svaru Maskava lika taisni uz sabiedrībā pazīstamu latviešu atgriešanos, lai tādā kārtā popularizētu repatriācijas akciju. Daži spilgti gadījumi liecina par to neatlaidību, ar kādu Padomju Savienība centās panākt „savu pilsoņu“ pārvešanu Latvijā

Laikā, kad Parīzē notika miera konference, kurā kā novērotāji piedalījās arī Baltijas „republiku ārlietu ministri“, dažs labs pazīstams latviešu mākslas un zinātnes darbinieks Vācijas nometnēs saņēma vēstules ar Francijas pastmarku uz aploksnes. Tie bija vai nu biedra Vāleskalna, vai kāda cita delegācijas locekļa parakstīti jo silti aicinājumi atgriezties dzimtenē, kur „kaŗa seku dziedēšanai un jaunuzbūves darbam vajadzīgas taisni Jūsu rokas. Padomju Savienība garantē, ka varēsat strādāt savā arodā un saņemsat pilnīgu materiālo un morālo atbalstu netraucētam darbam drošos un mierīgos apstākļos“. Kāds pazīstams filmu režisors, izšķīrās par labu savai karjērai, atteikdamies no pārbaudījumiem pilnā trimdas ceļa, un atgriezās. Kā daudzos līdzīgos gadījumos, tagad par viņu nekas vairs nav dzirdams, bet toreiz, drīz pēc viņa ierašanās Latvijā, nometnēm piesūtītajos „Cīņas“ eksemplāros bija redzama viņa ģīmetne, lasāms viņa pasākto darbu uzskaitījums un beigās — dedzīgs aicinājums tautiešiem atgriezties mājās. Padomju iestādes bija ieguvušas pazīstama latvieša vārdu, kas labi noderēja propagandai.

Līdzīgs gadījums risinājās Dienvidvācijā, kur kādas nometnes iedzīvotājs, prominents kultūras darbinieks, kādu dienu, izdzirdot klauvējienu, atvēra durvis gluži svešam, jaunam un pieklājīgam cilvēkam, kas aicināja profesoru ierasties padomju repatriācijas misijas dienesta dzīvoklī tuvējā pilsētā. „Mums ir ziņas par jūsu vecākiem,“ piebilda jaunais cilvēks. Acīm redzot — repatriācijas misijai bija sīki zināmi profesora ģimenes apstākļi un viņa sirsnīgā pieķeršanās sirmajai māmuļai un tēvam „Kāds jūsu kollēga, kas tagad atgriezies no Padomju Savienības, pārvalda jūsu namu Rīgā,“ sacīja boļševiku majors latvietis L., kad profesors kāda drauga pavadībā ieradās norādītā vietā. Majors aicināja viesus sēsties pie galda, kurā bija klāts Kurzemes speķis, Zemgales rupjmaize un Rīgas degvīns, un piebilda: „Jūsu kollēgas paspārnē atrodas arī jūsu vecāki, kas ir pie labas veselības, dzīvo jūsu namā un gaida atgriežamies savu dēlu.“

Šī psīchiskās ietekmēšanas metode atgādina tās, ko minējis pulkvedis Tokājevs, rakstīdams par atzīšanās izspiešanu no apcietinātajiem, rādot tiem ģimenes locekļu fotografijas. „Jūsu drošību,“ piebilda majors, „garantē padomju valsts?“ — „Un ko nozīmē padomju valsts?“ profesors gribēja zināt. „Tas ir prof. Kirchenšteins un NKVD šefs Noviks, kas man personīgi lika pasacīt jums, ka atgriešanās gadījumā jums nekādi sarežģījumi nedraud. Jūs varat ņemt līdzi visu savu iedzīvi un darbus. Mēs jūs aizvedīsim līdz robežai otrās klases vagonā un no turienes līdz Rīgai automobilī.“

Šādi uzaicinājumi, ar vienmēr vilinošākiem piedāvājumiem atkārtojās vairākas reizes, bet bez panākumiem. Toties kāds ķīmijas students, kas bēgļu gaitās bija pazaudējis sievu, no šīs pašas repatriācijas misijas šofeŗa uzzināja par viņas atrašanos Latvijā. Un arī to, ka jaunā kundze gaida savu vīru mājās. Viņš kļuva par šoferi pie boļševiku majora, drīz vien atgriezās Latvijā un pēc kāda laika rakstīja draugiem Vācijā: „Viss bija velti. Sieva apprecējusies ar Ivanu un bija pārsteigta par manu atgriešanos.“

Tie ir tikai daži gadījumi, kas spilgti liecina par rosību, kādu Vācijā attīstīja padomju repatriācijas misija. Un ko gan lai domā par gadījumu, kas norisinājās citā Dienvidvācijas nometnē. Pie kādas latvietes, kas savu aizbraukšanu līdz pēdējām brīdim rūpīgi slēpa, atrada dažus papīra auklas galiņus. Tos attinot, izrādījās, ka aukliņā sīkā rokrakstā ierakstīti šīs nometnes latviešu iedzīvotāju vārdi un ziņas par viņiem.

Nav šaubu par to, ka Padomju Savienības aģentu tīkls Vācijā sazarojis īsti kupli. Frankfurtē atkārtoti uzsvērts, ka padomju repatriācijas misijas darbība vērsās ne tikai pret ASV, bet jo sevišķi pret DP. Katrā ziņā misijas darbības pārtraukšana un tās izraidīšana noveļ no bēgļu krūtīm lietuvēnu, kuŗa tiešā un uzmācīgā klātiene pastāvīgi atgādināja diktātoriskā režīma baigās un varmācīgās metodes viņpus dzelzs priekškara.

DĪVAINĀKĀ ROBEŽA EIROPĀ

DIVI PULKVEŽLEITNANTI IR VIENĪGIE, KAS SPĒJ PACELT „DZELZS AIZKARU“, KAD VIEN IEŠAUJAS PRĀTĀ

„Kas ir tas neboļševistiskais huligans, kas sapostījis robežstabu Nr. 107?“ vētru pārkliegdams, brēc robežsardzes priekšnieks krievu pulkvežleitnanta galā uniformā. Aiz viņa, zili un stīvi no sala, slēgtā ierindā stāv robežapsardzības vienības kareivji. Viņi ir sasnieguši vienīgo vietu Eiropā, kur austrumi tieši saduras ar rietumiem un kas atzīmēta ar divām kārtīm, no kurām vienā plīvo balts karogs. Netālu atrodas mazā Norvēģijas pilsētiņa Elvenesa, kas tik tālu ziemeļos ir vienīgā tuvākā apdzīvotā vieta 150 kilometru garajai robežai starp Padomju Savienību un Norvēģijas karaļvalsti. Parasti abas karogu kārtis stāv gluži pamestas un apkārtnē nav nevienas dzīvas dvēseles. Bet dažreiz vienā no tām uzvijas karogs — ikreiz pieteikdams dīvainu, bet visai svinīgu ceremoniju šai nevienam nepiederošajā robežjoslā.

Katru otrdienu un piektdienu nelielas apbruņotu kaŗavīru grupas abās pusēs iztālēm pārbauda, vai kādā no mastiem nepland karogs. Ja ne padomju, ne norvēģu pusē nav bijis vajadzības to uzvilkt, tad tas nozīmē, ka dzelzs priekškars paliek nolaists. Bet tikko pamana karogu pret pelēkajām ziemeļu debesīm plīvojam, ir skaidrs, ka noticis kas ārkārtīgs un katrā ziņā nepatīkams, varbūt pat kas tāds, kas var satricināt pasaules jau tā nedrošo mieru. Tas nozīmē, ka kāds vēl nezināms starpgadījums prasīt prasa pēc tā noskaidrošanas personīgās sarunās. Ja baltais karogs uzvilkts padomju mastā, norvēģu robežapsardzības vienības priekšnieks pulkvežleitnants Magnuss apvelk galā uniformu, un, par slikto un salto laiku lādēdamies, savas vienības priekšgalā soļo uz satikšanās vietu. Kopš kāda laika viņš ierosinājis savam „pretiniekam“ — visādi simpatiskam, bet uz Maskavas vēlēšanos anonimam pulkvežleitnantam krievu pusē — atcelt šo nevajadzīgo brēkšanu vētrā un saldēšanos ledus un sniega klajumā, noorganizējot tās vietā tiešu telefona satiksmi. Krievu sardzes priekšniekam tas licies visai pieņemams atrisinājums, bet drošības labad viņš apjautājies Maskavā un pēc kāda laika — īstenībā pēc ļoti ilga laika — saņēmis noraidošu atbildi. Kā jau ziemeļnieks, būdams, neatlaidīgas dabas, pltn. Magnuss piedāvājis krievu sardzes priekšniekam rīkot „randiņus“ Norvēģijas pusē, sardzes telpās. Arī šo priekšlikumu Maskava noraidījusi. Tāds pats liktenis bijis Magnusa trešajam piedāvājumam — satikties krievu puses sardžu telpās. Un kad nekas cits vairs neiešāvies prātā, norvēģis beidzot ieteica iekārtot īpašu celtni uz pašas robežas. Neviens no Maskavas „nē“ neesot bijis tik kategorisks kā atbilde uz šo pēdējo priekšlikumu.

Kopš tiem laikiem anonimais krievs un sīkstais norvēģis turpina tērpties galā uniformās, nostādīt sardzes vienības ierindā un to priekšgalā, pie sevis klusi lādoties un zobus klabinot, doties uz tikšanās vietu, — tikko kādā no mastiem uzvijas baltais karogs. Tas jādara arī tad, ja, teiksim, krievu robežstabam atlūzusi šķēpele, bet vēl jo vairāk tad, ja pulkvežleitnantam Magnusam ir iemesls salikt rokas pie mutes un brēkt cauri vētras svilpieniem: „Gādājiet, lai Norvēģijas pavalstniekam Larsam Larsenam noklīdušo briežu buku, kas tagad atrodas Padomju Savienības territorijā, atdotu viņa likumīgajam saimniekam!“

Tel.

Kļusēšana ir zelts

VĒSTULE „LATVIJAI“ NO ANGLIJAS

Pa visu Sīfordas pilsētiņu esam tikai divas latvietes, un abas strādājam vienā veļas mazgātavā. Cik pirmos mēnešus bija grūti un daudz jāstrādā, tik tagad vairāk brīva laika, jo pēdējās nedēļās darbu beidzam jau piektdienās ap pulksten vieniem. Tad brīva pēcpusdiena, visa sestdiena un svētdiena bet algu mums maksā par nedēļu, pie tam vēl 10 šiliņu vairāk nekā angļu kollēgām. Mēs to nopelnot, šefs saka.

Varbūt šāda centība rada šķelšanos un nesaskaņas ar darba biedrēm, bet esmu tā iestrādājusies, ka gludeklis manās rokās tagad ir itin paklausīgs un ātri ļaujas pārsviesties no labās rokas kreisajā, ja tā ērtāk, un atkal atpakaļ Tagad vienā stundā varu ļoti labi izgludināt 7 kungu virskreklus. Ilggadīgas strādnieces saka, ka varot veikt 9 Man liekas, ka tad jāgludina paviršāk, bet es to neciešu, un neviens arī nesteidzina, jo mēs jau tā padarot daudz.

Ar darba biedrēm anglietēm gandrīz sanaidojos, kad reiz stāstīju par rūgušpienu, skābiem kāpostiem, marinētām siļķēm. Dabūju atbildi — ja cilvēks ir pie bada, tad viņš rij visu! Kad vēl ieminējos par biezpienu, rupjmaizi, saldskābmaizi, borščū un viltoto zaķi, tad mērs bija pilns, un man atlika apklust un vēl čītīgāk nodoties darbam, lai neciestu nākotnes sadarbība un nebūtu ik dienas jādzird pa piezīmei. Viņas pašas katru svētdienu gatavo pusdienās krāsnī uz režģiem ceptu vērša gurnu, kam turpat pannā apkārt apkrautas sutinātas saknes, piedevām vienmēr ēdot zaļos vai rožu kāpostus. Par šo ēdienu, vienmēr to pašu, viņas jūsmo bez gala.

Man šķiet, ja te būtu tāds pārtikas līdzekļu trūkums, kādu pieredzēju Hamburgā, tad šejienieši „izlēktu no ādas“. Tāpēc arī melntirdzniecībai te nav labas zemes: ja kāds uzzina, ka kādam citam mājās ir kaut kas melnajā tirgū iegūts, to ļoti bieži nodod. Ne jau aiz lojālitātes pret valsti, bet parasti gan aiz skaudības: kāpēc viņam ir, bet man nav! Esmu pa šo laiku daudz mācījusies. Es tagad zinu: kamēr esi Anglijā, par visu, kas tev ir labs, ko tu labu nopērc vai dabū, ko tu labu dari — gudri klusē. Te neviens par to nepriecāsies, klusēšana ir tiešām zelts.

Mūsu mazgātavas īpašnieks ir labs cilvēks; viņa senči ieceļojuši no Skandināvijas valstīm. Mana latviešu kollēga visu pagājušo nedēļu noslimoja, bet šefs izmaksāja pilnu nedēļas algu. Bet tādu cilvēku te nebūs daudz. Ja vēl atceras, ka iespēju tikt uz augšu te gandrīz nav nekādu, tad var saprast tos latviešus, kas tagad sūdzas par dzīvi šeit un grib atgriezties Vācijā. Viens otrs ir mazāk iecietīgs un vienam otram vienkārši nav laimējies, bet liela tiesa ir satikušies vaigu vaigā ar Anglijas ikdienas īstenību.

Anglijā, februārī

L. Bērziņa

Baltiešu ieceļotāji pārāk izvēlīgi

„Baltiešu ieceļotāji Kanberā visumā kļūst pārāk izvēlīgi,“ pēc austrāliešu laikrakstu ziņām, teikts Kanberas arodbiedrību padomē. Transportstrādnieku arodbiedrības pārstāvis paskaidrojis, ka baltieši, kas brauc autobusos uz un no darba Feirbernas lidlaukā, atsakoties maksāt ceļa naudu, ja tie nedabū sēdvietas, un piebildis: „Bet austrāliešu strādnieks ceļā uz darbu nekad netiek pie sēdvietas. Ja šai lietā kaut ko nedarīs, tad mani vīri atteiksies ielaist baltiešus autobusos. Pat mūsu sievām un bērniem jāstāv kājās. Baltieši kļūst pārāk izvēlīgi visās lietās. Viņu apstākļi šeit ir 100 proc. labāki nekā tur, no kurienes viņi nākuši!“

Pēc tam piecēlies arī kokstrādnieku pārstāvis, un paskaidrojis, ka baltieši Kanberas kokzāģetavā panākot pārcelšanu uz vieglākiem darbiem, sūdzēdamies, ka viņu darbs ir „par smagu vai par karstu“. Viņš piebildis: „Tagad, kad viņi tikuši šurp, un viņu vēderi pilni, viņi kļūst par daudz izvēlīgi.“ Kanberas arodbiedrību padomes sekretārs pēc tam paziņoja delegātiem, ka kāda imigrācijas departamenta komiteja, kurā piedaloties arī viņš pats, nopietni apsvēršot jautājumu par baltiešu ieceļotāju pārvietošanu citos darbos.

Arī Eiropā vairojas bezdarbs

Piecās Rietumeiropas valstīs un Somijā pagājušā gadā ievērojami vairojies bezdarbs, ziņo Starptautiskā darba organizācija, kas nobeigusi ziņu sakopošanu. Pārējās 24 valstīs, kas piedalās organizācijā, bezdarbnieku skaits ir ļoti niecīgs.

Ievērojami bezdarbnieku skaits pieaudzis Beļģijā, Francijā, Dānijā un Šveicē. Italijā tas gan nav vairojies, bet nav arī mazinājies — tur bez darba ir 2 miljoni. Mazākā mērā bezdarbs vairojies Vācijas rietumjoslās. Beļģijā bezdarbnieku skaits pagājušajā gadā gandrīz trīskāršojies: no 97.000 vai apm. 5 proc. no strādātājiem 1947. g. beigās uz 253.000 vai 13,4 proc. 1948. g. beigās. Dānijā bezdarbnieku skaits vairāk nekā dubultojies viena paša mēneša laikā. Novembrī tur bija 25.500 bezdarbnieku, bet decembrī jau 70.000. Arī Somijā pagājušā gadā bezdarbs divkāršojies. Francijā, kur pēc kaŗa trūkst darba roku, bezdarbnieku skaits pagājušā gada laikā tomēr nedaudz palielinājies. Šveicei decembrī bija 15.000 bezdarbnieku. Visās citās zemēs pārmaiņas bezdarbnieku skaitā bija ļoti niecīgas.

NYHT

LŪDZAMĀS DIENAS DĒĻ „LATVIJAS“ NĀKAMAIS NUMURS IZNĀKS SESTDIEN, 12. MARTĀ.

Moljēras ciema traģēdija

Francijas dienvidos atrodas Moljēras ciems, kuŗa vienīgie iedzīvotāji ir ciema vecākais Rasins, viņa sieva Marija un dēls Žaks. Pēdējais ir brašs un izskatīgs puisis, bet tomēr nevar atrast nevienu jaunavu, kas gribētu kļūt viņa sieva, jo kam gan būtu patika doties uz šo izmirstošo, kaut diezgan auglīgo zemes stūrīti, kur 1910. g. notikušas pēdējās kāzas, 1929. g. pēdējās kristības un 1940. g. pēdējā apbedīšana. Pēc tam, kad pirmajā pasaules kaŗā krita deviņi Moljēras dēli, ciems, kurā 1720 g. vēl dzīvoja 120 ģimenes, pēkšņi sāka nīkuļot un bija notiesāts uz nāvi.

Kopš kaŗa sākuma abi vecie Rasini pacietīgi sēja, ievāca ražu un gaidīja, kad no kaŗa atgriezīsies viņu dēls, ienesdams mirstošajās mītnēs atkal dzīvību. Žaks gan pārnāca, atbrīvoja tēvu no viegla amata bet dzīvību ciemā nespēja ienest. Tagad arī Rasinu ģimene gatavojas Moljēru atstāt un tad ciema traģēdija būs beigusies.

SIZ

Kas vecāks par 100 gadiem, tas vairs nav moderns

JAUNROMANTIĶI IR REAKCIONĀRI, BET BĒTHOVENS PRATIS SVINGOT

Braukt uz Ameriku — tā ir laba ideja. Bet vai esat padomājuši, ko tur darīsiet? Ne jau pašā sākumā — tad būs daudz jāpelna, jāēd un jāapbrīno viss jaunais un interesantais. Bet tad? Vienu dien' jūs pārņems uz mata tādas pašas sajūtas, kādas uznāca Rīgā, kad sestdienas vakarā gribējās pabūt mājās. Amerikā tādu nebūs — tās palikušas Eiropā. Ko darīt?

Liekas, ka vienīgā iespēja būs doties uz mūzeju — lai uz brīdi atgrieztos tai pasaulē, no kuras bijāt izgājuši sestdienas vakara izgaršošanas spēju, kad patika apkrauties grāmatām, vēstulēm un laikrakstiem un radiofonā noklausīties Bēthovenu. Amerikā gan ir zeme, kur viss ir moderns, bet izrādās, ka tik traki nemaz nav. Dodieties taisni uz Modernās mākslas mūzeju Ņujorkā. Ieejot tur, jums nemaz nav jābīstās, ka tūliņ sastapsiet Pikaso — nesaprotamu un pārmodernu, kāds viņš, eiropietis būdams, spokojās Eiropas žurnālu reprodukcijās. Jo gluži tāpat, kā amerikāņi, pogu piespiezdami, izcep zosi 5 minūtēs un nomazgā traukus 2 minūtēs — tieši tāpat viņi rūpējas, lai jums nebūtu ilgi un grūti jāgremo mākslas pasaules vērtības. Šai mūzejā jūs varat noklausīties lekcijas par mākslu, jūs te atradīsiet lielisku bibliotēku, jo šīs krātuves cildenais uzdevums ir „palīdzēt cilvēkiem tagadnes skatāmo mākslu saprast, baudīt un lietot". Eiropā tā nav. Eiropā daži cilvēki ar savu roku nomirē — tas ir labs un tas ir slikts ... Un kas domā citādi, tas it nesaprata. — Bet ja arī jūs tie palīglīdzekļi neinteresē, jūs apmeklējumu nenožēlosiet: jūs tur atradīsiet savu sestdienu.

Bez Pikaso brīvajām formām un simboliem jūs vēl redzēsiet 30 citu tautu pēdējos 25 gados radušos mākslas paraugus. Jūs tur atradīsiet arī primitīvistus, kas gleznoja kā skolas bērni, arī impresionisma vecmeistarus, kas, īsteni ņemot, arī nav tekas cits, kā tādi godīgi bērni, kas zemelo. Un beidzot jūs tur redzēsiet visu, no ekspresionisma līdz līdz tam pašam Pikaso. Un bez tiem — jaunromantiķus un visus citus, kas amerikāņu radikālo modernistu acīs ir reakcionāri. Pretēji tam, kas par amerikāņiem dzirdēts, izrādās, ka moderno autoru darbu uzņemšanai šai krātuvē izšķīrēja nav bijusi vis sensācija, bet kvalitāte — gleznas iegūst arī no tādām izstādēm uz ielas, kādas Rīgā savā laikā zem liepām rīkoja „Radigars" un „Umbra". Toties akadēmiķus un dekadentus tur necieš — tie esot par nevarīgu, lai radītu nebijušas formas un idejas. Bet tā kā mūzejam vajag naudas jaunu darbu iegādei, tad no otra gala tos pamazām pārdod citiem mūzejiem — un taisni vecākos. No Parīzes esot pārņemts princips, ka tas autors, kas vecāks par 100 gadiem, vairs nav moderns un šai krātuvē viņam tātad nav vietas. Skatītājs tos tad var sameklēt no jauna Metropolitēna vai Vaitneja mūzejos.

Ar mūziku ir tāpat, kā ar to zoss cepšanu un mūzeju. Jums tikai jānospiež cita poga. Jums tikai jānopērk Dīma Tailora grāmatiņa „Labi temperētais klausītājs", kas tūliņ sauc atmiņā Bacha „Das wohltemperierte Klavier", un tā jums noskaidros, kā amerikāņi saprot un klausās mūziku, un, ja esat Amerikā, tad ir pat nepieciešami to zināt. Šai grāmatiņā jūs izlasāt apburošo un aizkustinošo atklājumu, ka Bēthovens pratis svingot. Tas nav ne jauni, ne ironiski domāts, tikai lai palīdzētu amerikāņiem saprast, ka veclaicīga mūzika nebūt nav nekas briesmīgs. Amerikā arvien vēl esot milzums ļaužu, kas klasisko vai romantisko mūziku apzīmē par čigāšanu. Tiem patīk nēģeriska svingošana mūzikā — kāda motīva variēšana pēc acumirkļa iedvesmas. Bēthovens arī esot tā darījis — mēs teiktu: improvizējis. Bet labais Dīms Tailors, Eiropas kultūru sargādams, teic — Bēthovens darīja to pašu, ko nēģeri savās mūzikālajās orģijās nēģeru klubā „Onikss" Ņujorkā. Tāds izskaidrojums amerikāņiem patīk jau labāk. Bet gluži mīlēt Brāmsu vai Vāgneru viņi tādēļ vis nesāk. Tad Tailors, pats radiofona darbinieks būdams, apellē pie viņu sirdsapziņas — lai taču neaizmirstot, ka modernā technika dāvinādama cilvēcei skaņu raidīšanas iespēju, pienesusi daudziem miljoniem cilvēku klāt pirmo reizi mūzā Čaikovski un Mocartu. Un tādēļ, lai aizšļotas tie, kas par varu grib dzirdēt tikai Bela Bartoku, tikai Stravinski un tikai Hindemītu. Kā redzat, amerikāņi taisni cīnās par to, lai jums arī viņā krastā būtu savs sestdienas vakars.

Kad 1948. gadā ap valūtas reformas laiku Frankfurtē bija redzams Forda 1949. gada spožais modelis, varēja likties, ka amerikāņi pārdzīvojuši tagadni un ar vienu kāju jau atspērušies nākotnē, gluži tāpat kā vecvi vai atpalikuši cilvēki dzīvo ar vienu kāju pagātnē. Bet, kā redzams, tik traki nemaz nav. Amerikāņiem ir tagadne ir Eiropas garā, un tajā atrodams viss, kas nepieciešams sestdienas vakara labsajūtai.

Severīns Dūms

Zinātnieks, kas raksta un zīmē ar abām rokām reizē

Francūža Dr. Jozefa Obertīra vārds jau kopš gadiem ir labi pazīstams starptautiskās dabzinātnieku aprindās, bet lielāko slavu viņš ieguvis kā zīmētājs, īpaši ar zvēru attēliem. Taču tikai viņa piederīgie un tuvākie līdzstrādnieki zina, ka Obertīrs ir brīnumzīmētājs, kāds vēl līdz šim pasaulē nav pazīts. Viņš strādā ne vien tikpat lieliski ar kreiso roku kā ar labo, bet var zīmēt arī ar abām rokām reizē: to pašu figūru vai attēlu, ko zīmē ar labo roku, viņš otrādi, kā spogulī skatoties, tajā pašā laikā veido arī ar kreiso. Bet pats grūtākais, ko vēl neviens nav spējis — Obertīrs ar abām rokām reizē zīmē divus dažādus attēlus. Šo vienreizējo spēju Dr. Obertīrs apguvis pirmajā pasaules karā, kur viņš, būdams pēc profesijas ārsts un speciālists neuroloģijā, Verdenā bijis tā apkrauts ar recepšu un ziņojumu rakstīšanu — dažā dienā pat līdz tūkstotim — ka laika ietaupīšanai ievingrinājies rakstīt ar abām rokām reizē. Viņa 20 lielie dabzinātniskie darbi, kas atrodami katrā Eiropas speciālā bibliotēkā, ir viņa paša ilustrēti.

SIZ

Teodors Zeltiņš

TOSTS

Dzer Lucifers baznīcas vīnu
Un jērādas kamzolī smej:
„Drīz būšu es valdnieks pār Ķīnu,
Kur tanki kā šakaļi rej.

Hei, prosit!" ar sarkanu zodu,
Kas aplijis vīna viņš rēc:
„Tad Eiropa, došu tev godu
Un satriekšu visu, kas svēts.

Līs Londonā, Parīzē, Romā
No debesīm pelni un sērs,
Un pievilsies cilvēks, kas domā,
Ka viņā jau miris ir zvērs."

Latviešu kultūras darbinieku gaitas svešatnē un Latvijā

Zviedrijā 75 mūža gadu atceri nosvinējusi sabiedriskā un politiskā darbiniece Dr. Klāra Kalniņa. Viņas dzīve cieši saistīta ar Latvijas tapšanu. Neraugoties uz cienījamiem gadiem, Klāra Kalniņa vēl joprojām rosīgi piedalās sabiedriskā dzīvē un nupat nolasījusi referātu „Fred och Frihet" sarīkojumā Stokholmā.

Nacionālā teātra aktieris Jānis Ģērmanis, kas trimdas gaitas tagad vada Stokholmā, febr. beigās sagaidīja savu 60. dzimumdienu, un, kā Jānis Grīns „Latvju Ziņās" raksta, joprojām ir brašs, spēcīgs, pat jauneklīgs un bieži jautrs. Viņa Edgars „Ugunī" un Uldis „Pūt, vējiņi" ir skatuves tēli, kas trimdinieku atmiņā dzīvo vēl šodien.

Latvijā ticis godināts Emīls Melngailis viņa 75 dzimumdienā. Komponists jūtoties vēl gluži moţs un vadot mūzikas folkloras katedru, cerot arī vēl uzrakstīt divas operas pēc Smetanas un Mocarta paraugiem.

Tija Banga, Dailes teātra „nopelniem bagātā māksliniece", tagad nolēmusi kļūt par tautas tiesas locekli un kandidējot vēlēšanās, kurās kandidātu vidū esot 53% sieviešu. Arī dziedātājs Plūksna un prof. Nik. Vanadziņš, bijušais Nacionālās operas direktors, gribot kļūt par tautas tiesnešiem.

Aizbraucēji, šī grāmata jums nepieciešama

LUŽA BĒRZIŅA UN IRĒNES BĒRZIŅAS TĒVU DZIESMA

Lasītāju vēstulēs, ko iespiež laikraksti, dažkārt teikti visādi gudri padomi arī par grāmatām, kuras lieti derētu izdot, lai, izklīstot pa plašo pasauli, varētu saglabāt mūsu tautisko apziņu un nacionālo garu. Vairākos gadījumos tomēr šādi ieteikumi nav nekas cits, kā laušanās valējās durvīs, jo attiecīgās grāmatas jau labu laiku gaida pircējus, bet šo pircēju nav daudz. — Nule teiktais jāadresē kā atbilde arī tiem, kas gaužas par latviešu tautas dziesmu izlases trūkumu. Jau 1946. gadā Stokholmā izdota diezgan plašā un ļoti gaumīgi izvēlētā Veronikas Strēlertes izlase Māras laiva, kas dabūjama arī Vācijā, bet kas vēl šobaltdien nav izpirkta. Tāpat grāmatnīcu plauktos guļ Vācijā par jaunu iespiestā K. Skalbes izlase, guļ Artura Baumaņa izlase un daži mazāk nozīmīgi izdevumi, bet pats galvenais — nav izrādīta pietiekama ievērība Luža un Irēnes Bērziņas grāmatai T ē v u d z i e s m a, kurā tautas dziesmas sakopotas tieši dziedāšanas vajadzībām, katram tekstam pievienojot notis.

Lieki vairs debatēt par to, ka tieši tautas dziesmas ir mūsu nacionālā gara substrāts, lieki aizrādīt, ka tautas dziesmas var izrādīties par drošākajām glābējām no fiziskas un garīgas asimilācijas briesmām. Un tomēr, ja gribam būt vaļsirdīgi, tad maz ticams, vai tautas dziesmas vairs spēs saistīt pasaules lielceļos apputēušo latviešu dvēseli kā d z e j a. Jau dzimtenē bijām tik tālu aizgājuši no sava gara pirmavotiem, ka visas runas un raksti par tautas dziesmu poētisko skaistumu tikai retajam nozīmēja vairāk nekā konvencionālas frazes. Turpretim līdz pat šai dienai vēl arvien tautas dziesmām visplašākajās aprindās ir liela vara un ārkārtīga vienotāja nozīme kā d z i e d a m ā m d z i e s m ā m, kur neapjaustām dzejas vērtībām nāk talkā tautas melodija, šī dievišķīgā burve, kas mūs tiešām pavada no šūpuļa līdz kapam. Lai atrastos kur atrazdamies, vēl arvien latvieši grib un mīl dziedāt savas tēvu dziesmas, un, to darīdami, viņi nepozē, bet ir īsti.

Taču katrs būs novērojis, ka latviešu atmiņa šai virzienā kļūst jo dienas jo vājāka. Piemirsušās melodijas, piemirsušies vārdi, un tā dziedāts tiek kāds desmits vienu un to pašu dziesmu. Esmu pārliecināts, ka mēs pasaulei esam apnikuši ar savu mūžīgo Pūt, vējiņi, ar vienu un to pašu Jāņu melodiju utt. Nav šaubu, ka mūsu atmiņa kļūs vēl vājāka, nav šaubu, ka vismazākais tautas dziesmu kamoliņš būs mūsu jaunajai paaudzei, kas pasauli sākusi skatīt nometnes pagalmā. Ja tas tā, tad grāmata, ko sakārtojis prof. Ludis Bērziņš kopā ar savu meitu dziedātāju Irēni Bērziņu, grāmata, kas saucas Tēvu dziesma, ir ar tik lielu nozīmi, ka to spiestin vajadzētu iespiest rokās katram, kurš dodas prom no Vācijas.

Nedomāju pārspīlēt, teikdams, ka pēc Kr. Barona neviens cits nav vairs tā iejuties mūsu tautas dziesmu garā kā tieši Ludis Bērziņš, tāpēc viņa izlasei jau no dzejiskā un nacionālā viedokļa varam veltīt absolūtu uzticību. Tēvu dziesmā atrodamas 192 melodijas, sākot ar vispopulārākajām, beidzot ar tādām, kas atklāsies kā pilnīgi nezināms un tomēr visiem tuvs tautas mūzikālā gara brīnums. Cik te liela dažādība, par to lai liecina kaut vai tas, ka Jāņu dziesmām doti 19 melodiju paraugi. Tā dziedādami, neapniksim ne sev, ne pasaulei. Ar šo grāmatu ceļā somā varam vispirms paši pārliecināties, kāda ritmiska un melodiska bagātība vispār atrodama ārpus tā desmita, ko zinām vēl dziedāt, un droši sakāms, ka šī bagātība samulsinās katru svešinieku. Kā melodijas, tā teksti Tēvu dziesmā padara dzīvu to, kas mūsu apziņā pamiris, proti, ka varam gan teikt: Dziedot dzimu, dziedot augu, dziedot mūžu nodzīvoju, pie tam — neatkārtojoties! Tēvu zeme un vīru drosme, mūža ritums, darbs un daba, gadskārtu svētki, galda un dziru dziesmas, beidzot rotaļas un dejas, — tas viss skan šais dziesmās. To vidū īsti retumi, piem. 83. lpp. vecā talkas dziesma.

Manuprāt, par Luža Bērziņa un Irēnes Bērziņas Tēvu dziesmas izplatīšanos visplašākajās trimdinieku masās gan ar ieteikumu, gan citādi vajadzētu rūpēties arī mūsu centrālajām organizācijām. Bet var jau būt, ka tas, kas šai recenzijā teikts, liekas tikai hiperbolizēta reklāma, ko izlasa un aizmirst. Taču lai ļauts piebilst, ka tādā gadījumā arī tas būs viens no tā „skanīgā akluma" piemēriem, par ko nesen rakstīja K. Rabācs šīs avīzes ievadrakstā.

Jānis Rudzītis

Franču dzejnieks, režisors un aktieris Žans Kokto kādas amerikāņu sabiedrības uzdevumā uzrakstījis scēnāriju filmai par Grētas Garbo dzīvi. Māksliniece uzņēmusies tajā tēlot pati sevi.

Aleksandrs Liepa

ATBALSS SAUCA: BERNADETA!

(Beigas)

Tiklīdz pavēros pār dzegas malu, reibonis satvēra mani ar tādu spēku, ka kļuva gandrīz nelabi. Bet es, zobus sakodis, savaldījos un vēroju, kur palicis Ādams. Viņš piesardzīgi, bet noteikti virzīja plecīgo augumu augšup. Reiz viņš pacēla seju pret mani. Sviedriem noklāta, tā laistījās tā, it kā viņa pašapmierinātība būtu ieeļļota.

„Velna būšana! Būtu es to zinājis, tad — nudien — es uz to nebūtu ielaidies. Kas mums par to maksās? Bet lejā laisties ir vēl nepatīkamāk. Es jau mēģināju."

Viņš rāpās arvien tuvāk un tuvāk. Es viegli būtu varējis trāpīt viņam ar akmeni, kas gulēja zem manas rokas. Bet es to nemetu. Es gaidīju, kad viņš pievirzīsies tuvāk. Es gribēju redzēt viņa seju. Es gribēju redzēt, kā pārvērtīsies viņa seja.

„No tevis vēl iznāks alpīnists. Tu jau te uzdrāzies kā kalnu buks. Man gan šķiet, ka rāpjos kalnā pirmo un pēdējo reizi. Sasodīts!"

Nelga — viņš, pats to nezinādams, runāja patiesību. Viņa bezgalīgā pašapziņa arī šobrīd neļāva viņam nojaust briesmas.

Piepeši manī raudzījās Bernadetas acis — izbijušās un it kā lūgdamās. Bet es visiem spēkiem centos tās atvairīt. Kāpēc gan viņa raudzījās manī tik uzmācīgi? Vai viņa joprojām mīlēja šo egoistu vairāk nekā mani? Šo pašapmierināto egoistu, kura dēļ viņa gājusi nāvē?! Viņš — tikai viņš bija vainīgs! Skaļi piekrāpdams Bernadetu, nemitīgi pārkāpdams laulību, viņš bija iedzinis Bernadetu kapā. Manas rokas cieši sakļāva akmeni. Vēl tikai dažus soļus.

Dolomīta gabals bija apmēram galvas lielumā. Es uzmanīgi aizvirzīju to līdz dzegas malai. Es nogaidīju, kamēr Ādams bija tieši zem tā. Tad pārstūmu akmeni pāri dzegai.

Bet es tomēr biju vilcinājies pārāk ilgi. Es nepaguvu saskatīt pārvērtību viņa vaibstos. Viņš nemaz nemanīja akmeni, iekām tas atsitās pret viņa krūtīm. Redzēju tikai, ka Ādams nozvārojās, bet tad tomēr pieplaka klintij. Tikai dažus metrus krītot, akmens vēl nebija ieguvis pietiekamu sparu.

„Vai tu esi jucis?"

Spītīgi skatījos viņam acīs, un tad jutu, ka viņš beidzot saprata. Beidzot viņš saprata, ka akmens nav nejauši kritis. Nopietnība pārvērta viņa seju, kā tēlnieka plaukstas spiediens. Bet es neredzēju bailes. Nē — es neredzēju baiļu vaigstu.

Pacēlu nākošo akmeni augstu virs galvas un tēmēju. Ādams skatījās, un brīdi man likās, ka viņa acīs iezalgotos izsmiekls. Mana roka sažodzījās. Akmens ķēra tikai muguru.

„Nedrebinies, āksts tāds!" viņš sauca un nākošā mirklī satvēra metalla āķi. Tad viņa pirksti sasniedza dzegas malu. Es nepaguvu trešo akmeni izmest. Es situ ar to pa viņa pirkstiem. Situ ar visu spēku.

Ādams ierēcās tā, ka notrīcēja visa kalna mala. Viņa pirkstus vairs neredzēju.

Tupēju uz dzegas lēcienam sagatavojies. Gaidīju. Bet ilgi nekas nekustējās. Nedzirdēju arī, ka Ādams rāptos atpakaļ lejā. Acīm redzot, viņš bija ierāvies zem dzegas nokares un gaidīja tāpat kā es.

Spīdīgi melns kā ar piķi apliets, piepeši man tuvu garām aizšāvās kalnu krauklis. Tas peldēja, gaisa strāvā nemaz nekustinādams spārnus. Visa daba šķita aizturējusi elpu.

„Vai tu domā, ka es tagad lūgšos?" beidzot atskanēja Ādama balss.

Es pieplaku dzegai un centos neelpot. Bet es gribēju saskatīt izbailes viņa sejā. Es gribēju redzēt, kā šausmas pārveido allaž pašapmierināto ģīmi. Ja Bernadetas nāve nespēja viņu pārvērst, tad taču pašā nāves briesmām bija tas jāveic. Es gribēju, es noteikti gribēju šo pārvērtības zīmogu viņa sejai uzspiest. Uzmanīgi sāku liekties pāri malai. Labajā rokā spiedu asu dolomīta plāksni. Virzīju galvu centimetru pa centimetram tuvāk nokarei. Viss bija tik kluss, it kā pasaules ritums būtu apstājies. Tikai manas sirds puksti uzmācīgi dunēja intensīvajā kalnu klusumā.

Tad mēs skatījāmies viens otram acīs. Mūs šķīra nepilns metrs. Viņa zilās acis stingi iekodās manī. Bet es joprojām neredzēju tajās baiļu. Tās bija saltas un nopietnas, bet es neredzēju tajās baiļu!

Dusmu šalts no jauna apkveldināja prātu. Roka šāvās lejup. Es situ viņam sejā. Situ ar visu spēku. Vēzos tik spēji, ka pats pakritu uz dzegas malas. Man likās, ka viņš satver manu roku. Īsā uzzibaņījumā redzēju asiņainu rētu starp acīm. Sakļāvu akmeni tik cieti plaukstā, ka tā sāpēja. Tad viņa tvēriens atslāba. Kaut kas liels, ļengans atķērās no klints. Ādams krita.

BERNADETA! BER-NA-DE-TA!!!

Viss likās satumsis. Spalgs šausmu kliedziens skanēja un atbalsojās, un brāzās lejup.

Acīm redzot, es kādu mirkli biju bijis bez samaņas. Kad atkal attapos, joprojām gulēju dzegas malai pārkāries ar dolomīta šķēpeli plaukstā. Kreisā kāja skaudri sāpēja. Tā bija iekērusies sedlos starp diviem klints bluķiem. Droši vien tikai tas bija pasargājis mani pašu no kritiena. Bet man nebija laika domāt par sāpēm. Manas acis meklēja Ādamu. — Viņa ķermenis gulēja asis trīs četras lejpus dzegai, kur tas, dīvaini sagriezies, bija aizķēries aiz kādas radzes.

Es vairs nezinu, kā īsti kāju atbrīvoju. Es vairs nezinu, kā īsti pārsvempos pār dzegas malu. Es nezinu vispār, kā veicu to trīs četru asu nokāpšanu līdz Ādama ķermenim. Atmiņā palikusi svelīgu sāpju izjūta, bet nezinu, vai tās bija sāpes sastieptajā kājā, vai sāpes, kas radušās krītot un slīdot gar klinti. Es tiešām nezinu, kāpēc es pats nenokritu daudz zemāk par Ādamu. Zinu tikai, ka bezjēdzīgi, gluži bez apdoma steidzos nokļūt lejā līdz redzei.

Ādams gulēja uz mutes. Viņš nekustējās. Bet es zināju, ka viņš vēl nav miris. Pagriezu viņu, lai redzētu seju.

Tā bija saskrambāta. Pierē starp acīm bija dziļa brūce. Tikai tad es ļāvu nokrist dolomīta šķēpelei, ko visu laiku vēl biju žņaudzis plaukstā. Nespēks izlija pa visu ķermeni.

Ādams smaidīja! Viņa acis pavērās, raudzījās uz mani un smaidīja.

„Nē . . ." viņš dvesa. „Cilvēks nē . . . Cilvēks nevar pārvērsties..."

Tad viņa skatiens izdzisa. Bet sejas vaibsti bija gaiši. Ādams arī nāvē smaidīja.

Man sāka salt. Ap mani bija auksti akmeņi — salta, vienaldzīga siena.

Katram vīram divas sievas

KĀ BERNHARDS ŠOVS DOMĀ SAGLABĀT PASAULĒ MIERU

Bernhards Šovs, kam jau tuvojas 93. mūža pavasaris, vēl arvien ir tikpat dzīves priecīgs un asprātīgs kā allaž. Viņš pats to izskaidro ar savu nemainīgo un kārtīgo dzīves veidu. Katru rītu Šovs ceļas pus septiņos, patērzē ar savu dārznieku un tad strādā līdz pusdienai, ēd stingri veģetāriski, nelietojot pat olas un zivis, un pēc pusdienām atkal strādā līdz pl. 5. Dzēlīgais īrs apgalvo, ka nāve neesot nekas nenovēršams un tās īstie iemesli esot gaļas ēšana un aperatīva baudīšana, turpretim pīpes smēķēšana ir atļauta — to viņš atļaujas arī pats. Laiku pa laikam Šovs izlaiž pasaulē savus jaunākos domu graudus un tā nesen viņš atkal īsti šoviski izteicies par to, kā saglabāt pasaulē mieru.

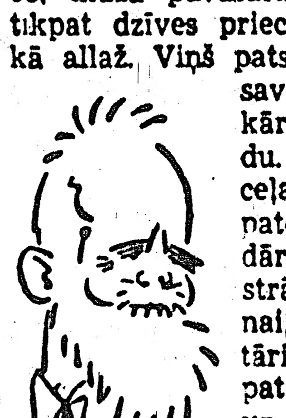

„Šad un tad izjautā manas domas par pasaules stāvokli. Godīgi sakot, tas mani nemaz neinteresē, ciktāl tā ir politiķu darīšana. Es cilvēkus iedaļu divās kategorijās: ākstos un politikos, un otrā ir bīstamākā. Es pats uzskatu par godu sevi pieskaitīt pirmajai; vismaz, uzskatīdams sevi par ākstu, es neatļaujos spēlēties ar savu tuvāko dzīvībām. Es sev allaž jautāju, kur saujiņa ļaužu ņem tiesības izšķirt miljoniem citu cilvēku likteni un dzīvību. Mani uzskata par oriģinālu eksemplāru, bet tas man dod ākstа brīvību, un to es labprāt izmantoju. Es deklarēju, kā pēc manām domām varētu novērst nākamo karu: vīriešiem nākotnē jārūpējas par mājsaimniecību un sievietēm par naudas iegūšanu mājsaimniecībai. Es gribētu zināt, vai pēc desmit gadiem sievišķīgi pārģērbtie vīrieši no nepārtrauktās trauku mazgāšanas nebūs zaudējuši patiku nodarboties ar politiku. Viņi, droši vien, runātu vairs tikai par adījumu paraugiem un dekoltē.

Un sievietes? Es tās kādreiz nosaucu par bīstamiem zvēriem. Iedomājieties, ka viņas nodarbotos ar vajadzīgās naudas pelnīšanu: tad viņām noteikti vairs nebūtu laika domāt par skaistuma karalieņu vēlēšanām. Tādēļ ierosinu, lai sievietes pasaules kongresā pārņem valdību, bet ar vienu noteikumu: viņas nedrīkst ēst pārāk daudz gaļas.

Kā, pastāvot sieviešu skaitliskam vairākumam, katrai sievietei atrast vīru? Arī šajā gadījumā es atzīstu radikālu atrisinājumu: katram vīrietim tiesības uz divām sievām. Lai novērstu konfliktus, sievām, smagi strādājot, jānopelna nauda, kamēr vīram savā ziņā jāņem mājsaimniecība un bērni. Es lieku roku ugunī, ka sievietes nepavisam nebūtu viena uz otru greizsirdīgas. Sacensību es aprobežotu ar to, ka raudzītos, kura no abām pārnes mājās vairāk naudas. Galvenais ieguvējs un labumu baudītājs būtu vīrs, ko es caur un cauri uzskatu par normālu stāvokli.

Beidzot, vai jūs vispār zināt, kas ir abi lielie „kaŗa kūdītāji"? Protams, nē. Tad es, Džordžs Bernhards Šovs, deklarēju, ka tie ir — gaļa un militārā mūzika. Tomēr man neklājas tēlot pravieti un uzbāzties cilvēcei ar pareģojumiem. Tādam nolūkam es vēl ļoti maz zinu un esmu daudz par jaunu."

Chronika

Pianists Tālivaldis Ķeniņš, kas dzīvo Parīzē, komponējis mūziku baletam „Black Bill". Pašam autoram piedaloties, šo darbu ik vakarus uzved Šarla de Rošfora teātris.

Sao Paulo konservātoriju Brazīlijā beigusi turienes latviešu palīdzības komitejas priekšsēža meita Rita Sproģe. Atsauksmēs viņas balss dēvēta par daiļāko un dzidrāko starp nule dzirdētajiem soprāniem.

Vācijas kinoteātŗi sākuši izrādīt jauno franču filmu „Idiots", kas veidota pēc Dostojevska pazīstamā romāna. Atsauksmes pārmet filmai, ka tā neatspoguļojot Dostojevska darba problēmas, bet dodot tikai darbības norisi.

Zelmas Lagerlefas Nilsa Holgersona brīnišķīgais ceļojums ar meža zosīm 1. grāmatu izdevis apgāds „Līdums" Gēstachtā.

Latvju Zeltenes 1949. [illegible] numurs iznācis Jāņa [illegible]

…S SAUCA: …DETA!

…Ādams ierēcās tā, ka notrīcēja vi…a kalna mala. Viņa pirkstus vairs …neredzēju.

Tupēju uz dzegas lēcienam saga…avojies. Gaidīju. Bet ilgi nekas …nekustējās. Nedzirdēju arī, ka …Ādams rāptos atpakaļ lejā. Acīm…redzot, viņš bija ierāvies zem dzegas …nokares un gaidīja tāpat kā es.

…Spīdīgi melns kā ar piķi aplieta, …blepeši man tuvu garām aizšāvās …kalnu krauklis. Tas peldēja, gaisa …strāvā nemaz nekustinādams spār…nus. Visa daba šķita aizturējusi …lpu.

„Vai tu domā, ka es tagad lūg…os?" beidzot atskanēja Ādama …balss.

Es pieplaku dzegai un centos ne…pot. Bet es gribēju saskatīt izbai…s viņa sejā. Es gribēju redzēt, kā …ausmas pārveido allaž pašapmierin…āto ģīmi. Ja Bernadetas nāve ne…bēja viņu pārvērst, tad taču pašas …āves briesmām bija tas jāveic. Es …ribēju, es noteikti gribēju šo pār…ērtības zīmogu viņa sejai uzspiest. …zmanīgi sāku liekties pāri malai …abajā rokā spiedu asu dolomīta …ākani. Virzīju galvu centimetru …a centimetram tuvāk nokarei. Viss …ja tik kluss, it kā pasaules ritums …tu apstājies. Tikai manas sirds …ksti uzmācīgi dunēja intensīvajā …lnu klusumā.

Tad mēs skatījāmies viens otram …s. Mūs šķīra nepilns metrs. Viņa …ās acis stingi iekodās manī. Bet …joprojām neredzēju tajās baiļu. …bija saltas un nopietnas, bet es …redzēju tajās baiļu!

…uamu šalts no jauna apkveldinā… prātu. Roka šāvās lejup. Es situ …am sejā. Situ ar visu spēku. Vē… tik spēji, ka pats pakritu uz …gas malas. Man likās, ka viņš …ver manu roku. Īsā uzzibsnījumā… redzēju asinainu rētu starp acīm. …klāvu akmeni tik cieti plaukstā, …tā sāpēja. Tad viņa tvēriens at…ba. Kaut kas liels, ļengans atāķē… no klints. Ādams krita.

…RNADETA! BER-NA-DE-TA!!!

…iss likās satumsis. Spalgs šaus… kliedziens skanēja un atbalsojās, … brāzās lejup.

…cīm redzot, es kādu mirkli biju … bez samaņas Kad atkal atta… joprojām gulēju dzegas malai …kāries ar dolomīta šķēpeli plauk… Kreisā kāja skaudri sāpēja. Tā … iekērusies sedlos starp diviem …ts bluķiem. Droši vien tikai tas … pasargājis mani pašu no kri…a. Bet man nebija laika domāt … sāpēm. Manas acis meklēja …au. — Viņa ķermenis gulēja … trīs četras lejpus dzegai, kur … dīvaini sagriezies, bija aizķēries … kādas radzes.

… vairs nezinu, kā īsti kāju atbrī… Es vairs nezinu, kā īsti pār…pos pār dzegas malu. Es nezi…ispār, kā veicu to trīs četru asu …pšanu līdz Ādama ķermenim. …iņā palikusi svelīgu sāpju izjū…et nezinu, vai tās bija sāpes sa…tajā kājā, vai sāpes, kas radu… krītot un slīdot gar klinti. Es …n nezinu, kāpēc es pats nenok… daudz zemāk par Ādamu. Zi…kai, ka bezjēdzīgi, gluži bez ap… steidzos nokļūt lejā līdz re…

…ams gulēja uz mutes. Viņš ne…jās. Bet es zināju, ka viņš vēl …miris. Pagriezu viņu, lai redzē…ju.

… bija saskrambāta. Pierē starp … bija dziļa brūce. Tikai tad es …nokrist dolomīta šķēpelei, ko …laiku vēl biju žņaudzis plauk… Nespēks izlija pa visu ķermeni. …ams smaidīja! Viņa acis pavē…audzījās uz mani un smaidīja. … . . ." viņš dvesa, „Cilvēks … Cilvēks nevar pārvērsties…" … viņa skatiens izdzisa. Bet se…ibsti bija gaiši. Ādams arī …smaidīja.

… sāka salt. Ap mani bija … akmeņi — salta, vienaldzīga

Chronika

…ists Tālivaldis Ķeniņš, kas … Parīzē, komponējis mūziku …n „Black Bill". Pašam auto…edalīties, šo darbu ik vaka…ved Šarla de Rošfora teātris.

… Paulo konservātoriju Brazī…gusi turienes latviešu palīdzī…mitejas priekšsēža meita Ri…oģe. Atsauksmēs viņas balss … par daiļāko un dzidrāko …ule dzirdētajiem soprāniem.

…as kinoteātri sākuši izrādīt …ranču filmu „Idiots", kas … pēc Dostojevska pazīstamā … Atsauksmes pārmet filmai, … neatspoguļojot Dostojevska …roblēmas, bet dodot tikai …s norisi.

…as Lāgerlēfas Nilsa Holgerso…išķīgais ceļojums ar meža …1. grāmatu izdevis apgāds …s" Gēstachtā.

…u Zeltenes 1949. 1. nu…ādā …nācis Jāņa

Gadā tikai 670 repatriantu

ASV ārlietu ministrija publicējusi datus par padomju repatriācijas komisijas darbu no 1947. gada novembra līdz 1948. gada decembrim. Šai laikā labprātīgi repatriējušās tikai 670 personas. Uz katru komisijas locekli iznāk 67 personas. 151 repatriants bijis agrākais Padomju Savienības pavalstnieks, 65 igauņi, 297 latvieši un 157 lietuvieši.

Repatriācijas komisijas aizbraukšana no Frankfurtes norisinājās bez jebkādiem starpgadījumiem. Īsi priekš došanās ceļā amerikāņu pulkvedi Vūdu apmeklēja krievu militārās misijas vadītājs pulkvedis Lazarovs un viņa vietnieks pulkvedis leitnants Kislovs, lai vienotos par formālitātēm. Krievu automašīnām izsniedza speciālus numurus, jo vecos MP bija noņēmuši. Misijas nama tuvumā bija sapulcējies liels ziņkārīgo pūlis, kas vēlējās redzēt, kā krievi aizbrauks. Viņu vidū atradās arī daudzi vācu un ārzemju žurnālisti, kā arī preses fotografi. Kad caur misijas vārtiem izbrauca viens vieglais auto, tā šoferis, nīrdzīgi savilktu ģīmi, iespļāva kādam vācietim sejā. Atskanēja svilpieni un naidīgi saucieni. Likās, ka notiks lielākas nekārtības. Satrauktos prātus tomēr drīzi vien nomierināja MP, kas ieradās notikuma vietā.

Kad krievu repatriācijas misija bija aizbraukusi, pulkveža Vuda pavadībā namā devās preses ļaudis. Viņu skatiem atklājās ne visai pievilcīgas ainas: telpas bija netīras un lielā nekārtībā. Uz galdiem atradās ēdienu paliekas un nemazgāti trauki. Par lielu pārsteigumu žurnālistiem un pulkvedim Vudam, namā uzgāja lielus ūdens krājumus. Visur stāvēja ar ūdeni piepildīti spaiņi un citi trauki. Liekas, ka krievi bija sagatavojušies ilgākai „blokādei". Kādā telpā žurnālisti uz galda ieraudzīja amerikāņu, britu un franču karodziņus, kas liecināja par vecajiem sadarbības laikiem.

Pēc repatriācijas komisijas aizbraukšanas maršals Sokolovskis uzsācis jaunu kampaņu pret ģenerāli Kleju. Viņš iesniedzis protesta notu, ka amerikāņi „sabotē" bijušo krievu īpašumu nodošanu Padomju Savienībai. Kara laikā vācu armija esot atvedusi daudz vērtīgu mantu no Krievijas, kas tagad atrodas amerikāņu joslā. Pēc ģenerāļa Kleja rīkojuma, šīs mantas amerikāņi apķīlājuši un neizdod tās. Maršals Sokolovskis ierosināja atļaut īpašai padomju komisijai pārbaudīt vācu archīvus rietumos, lai varētu sameklēt agrākos krievu īpašumus.

Aģents 0031 liecina

Minchenē 2. martā amerikāņu militārā tiesa sāka iztiesāt prāvu pret čechu spiegiem. Sensāciju žurnālisti piedzīvoja prāvas otrā dienā, kad pie liecinieku pults nostājās kapteinis Otokars Feifers, kas agrāk strādāja tā saucamajā 2. departamentā Prāgā un bija pazīstams kā aģents 0031.' Pagājušā gada 8. decembrī Feifers kopā ar vairākiem augstiem čechu virsniekiem atbēga uz Rietumvāciju. Viņš sistēmatiski saņēmis informāciju no spiegiem Vācijā, kas pārgāja robežu nelegāli pie Mīlbachas, Rēbavas vai Grāfenavas. Satikšanās ar aģentiem notikusi vai nu čechu robežapsardzības mītnē vai Francenbādē „Eiropas" un „Korso" viesnīcā. Te spiegi nodeva informāciju un saņēma atalgojumu, kas svārstījās no 2000 līdz 4000 vecajām markām, 10 dolariem vai 200 vācu markām. Uz tiesas priekšsēža pulkveža leitnanta Tomsona jautājumu, kurš no apsūdzētajiem parasti braucis uz Čechoslovakiju, Feifers norāda uz Egonu Richteri.

Šis 23 gadus vecais jauneklis bijis pazīstams kā Hajeks vai Kudrnacs un šķērsojis robežu mazākais 19 reižu. Richters, tāpat kā pārējie 7 apsūdzētie, ir agrākais Sudētijas vācietis, kas pametis visus savus īpašumus Čechoslovakijā. Viņu vidū atrodas arī 3 sievietes. Marija Hablicha, kas ir Bavārijas valdības bēgļu lietu referenta sieva, sūtījusi uz Čechoslovakiju ziņas par dažādu ministriju darbu un lēmumiem, kas bijuši slepeni. Edīte Dītricha strādājusi par žurnālisti vācu-ukraiņu laikrakstā un agrāk studējusi Prāgā. Kādu laiku bijusi arī sekretāre IRO. Dītricha vākusi informāciju par Neubibergas lidlauku.

ZVIEDRIJAI JĀRĒĶINĀS AR PALIELINĀTU RISKU

Zviedrijai jārēķinās ar pastiprinātu risku, speciālintervijā „Daily Mail" līdzstrādniekam izteicies Zviedrijas ministru prezidents Erlanders, bet piebildis, ka Zviedrija, par spīti tam, paliks pie tradicionālās neitrālitātes politikas. Ne vien valdība, bet arī parlamenta vairākums esot tik cieši pārliecināts par šīs politikas nepieciešamību, ka neesot nekāda iemesla sagaidīt Zviedrijas nostājas maiņu. Erlanders nožēlojis, ka izjukušas sarunas par Skandināvijas aizsardzības paktu.

VAI ĶINIEŠU KOMŪNISTI TOMĒR SĀKS JANGTSĒ OFENSĪVU?

NACIONĀLISTU FLOTE PĀRBĒGUSI PIE KOMŪNISTIEM

Ķīniešu komūnisti pagājušā nedēļā sapulcinājuši Jangtsē upes ziemeļu krastā 300.000 vīru lielu armiju un pretēji saviem solījumiem laikam sāks ofensīvu, vēstī korespondenti no Nankingas. Tajā pašā laikā nacionālistu oficiālā miera delegācija gatavojas doties uz sarunām ar Mao-Tsetungu un ieradusies jau Fenghuā kur kopš savas atkāpšanās no valsts prezidenta amata uzturas Čangkaišeks. Delegācija prezidenta Li Tsunga uzdevumā lūdza Čangkaišeku tai dot apliecinājumu, ka tā pilnvarota brīvi un neierobežoti rīkoties miera sarunās ar komūnistiem. UP sakās zinām, ka delegācijas vadītājs informējis Čangkaišeku par neoficiālo komūnistu prasību vēl pirms miera sarunu sākšanās panākt to, ka Čangkaišeks atstāj uz visiem laikiem Ķīnu.

Nankingas sektorā joprojām turpinās kaujas Jangtsē upes ziemeļu krasta tilta gala pozīcijās. Nacionālistu rokās atrodas vairs tikai divas nostiprinātas vietas, pret kurām sestdien komūnisti atklāja artilērijas uguni. Pārējie komūnistu spēki izturas mierīgi un novērotāji domā, ka 300.000 vīru sapulcināti galvenokārt tāpēc, lai nacionālistu miera delegācija atrastos pastāvīgos draudos, ka katru brīdi, ja sarunas aizkeras vai Li Tsungs nepievienojas komūnistu prasībām, varētu sākties Jangsē ofensīva, kuru apturēt nacionālistiem nav tikpat kā nekādu izredžu.

Krievu pārvaldītajā Dairenas ostā svētdien ieradās no Jangtsē grīvas izbēgušais nacionālistu lielākais karakuģis — kreiseris „Čunking". Kuģa kapteinis un komanda pārgājusi komūnistu pusē. „Čunking" izbēga pagājušā nedēļā, izbraukdams viltus „manevros". Karakuģis ir agrākais angļu kreiseris „Aurora", ko pagājušā gadā angļi nodeva Čangkaišekam cīņai pret komūnistiem. Pēdējo triju mēnešu laikā komūnistu pusē pārbēgusi visa nacionālistu flote — pavisam 8 mazāki karakuģi, kas tagad ievērojami būtu varējuši iespaidot Jangtsē gaidāmo ofensīvu.

Molotova vietā Višinskis

(Turpinājums no 1. lpp.)

kās skatuves nogāja arī vecie latviešu revolūcionāri, kuru vidū atradās toreizējais padomju aviācijas priekšnieks maršals Alksnis un ģenerālis Eidemanis. Diplomātu aprindās Višinski vērtē augstāk kā juristu un nevis kā ārpolītikas vadītāju. Pēc tautības viņš ir polis un cēlies no turīgām šlachtiču aprindām. Šī iemesla dēļ Višinska biografijā, kas iespiesta „Sovetskaja enciklopedija", neviens vārds nav minēts par viņa vecākiem.

Jaunais padomju ārlietu ministrs jau svētdien pirmoreiz oficiāli veica savus dienesta pienākumus. Kopā ar Staļinu un Šverņiku Višinskis pieņēma Ziemeļkorejas delegāciju. Aprīlī viņu ievedīs amatā, iepazīstinot ar Augstāko padomi, kur pulcējas ap 1000 delegātu no visas Padomju Savienības. Vairāki amerikāņu laikraksti, to starpā arī pazīstamais radio komentātors Pīrsons, izsaka domu, ka Višinskis varbūt jau tuvākā nākotnē ieradīsies Savienotajās Valstīs, lai tiešās sarunās ar ārlietu ministru Ečesonu mēģinātu izlīdzināt domstarpības, kas pastāv abu valstu starpā.

Jaunais ārējās tirdzniecības ministrs Menšikovs ir viens no jaunākajiem padomju valstsvīriem. Viņš dzimis 1903. gadā un tikai kopš 1948. gada bija Mikojana vietnieks. 1944. gadā Menšikovu iecēla par UNRRAs ģenerāldirektora vietnieku. Sešus gadus viņš vadīja kokrūpniecību Padomju Savienībā un bija mežsaimniecības viceministrs.

Leipcigas mese rāda Austrumvācijas sabrukumu

Svētdien atklāja Leipcigas mesi, kurā šoreiz piedalās tikai padomju joslas nacionālizētā rūpniecība — pavisam ap 6000 uzņēmumu. Rietumvācijas firmām krievu pārvalde savu ražojumu izstādīšanu Leipcigā aizliegusi. Vācu un ārzemju apmeklētāji vienprātīgi vēstī, ka šoreiz Leipcigas mese pirmām kārtām ir pierādījums tam, cik dziļi sabrukusi Austrumvācijas saimniecība un ražošana. Meses ārzemju apmeklētāji, kas bija ieradušies nelielā skaitā jau dažas stundas pēc atklāšanas Leipcigu atstāja, jo izstādīto preču kvalitāte zema, cenas nesamērīgas, un neviena firma nevar pateikt, cik lielos apmēros un kad izstādītos ražojumus var pircējam piegādāt.

Jauna ASV polītika Vācijai

Roberts Merfijs — līdzšinējais ģen. Kleja politiskais padomnieks svētdien atstāja Berlīni un izlidoja uz ASV. Viņš, kā zināms, iecelts Vašingtonā par jaunā Vācijas un Austrijas departamenta vadītāju Savienoto Valstu ārlietu ministrijā. Merfija vietā par politisko padomnieku pie ģen. Kleja iecelts Džēms Viljams Ridlebergers, kas ir karjēras diplomāts un kopš 20 gadiem bijis ASV ārlietu ministrijas speciālists Vācijas jautājumos. Sākot ar 1945. gadu, visās svarīgās apspriedēs un konferencēs par Vāciju piedalījies arī Ridlebergers un pašreizējā Rietumvācijas politiskā izveidošana ir pa daļai viņa izplānota.

Politiskās aprindas Vašingtonā pārliecinātas, ka Ridlebergers būs faktiskais ASV politikas noteicējs Vācijā. Tā kā pēc Drēpera, Merfija un Forestala aiziešanas neizbēgami jānāk jaunam politikas kursam attieksmē pret Vāciju, baumas par ģen. Kleja demisiju Vašingtonā nemitas. „Baltimore Sun" raksta: „Tagad noteikti beidzies posms, kad Vācijas pārvaldīšana bija galvenokārt militārs uzdevums. Miera un kārtības ievešanai pēc kara beigām vajadzēja ģenerāļus, bet problēmas, kas Vācijā pašreiz stāv pirmajās vietās, ir tīri saimnieciskas un politiskas dabas. Tādēļ karavīru vietā jāstājas civīlistiem, kas ir politikas un saimniecības speciālisti. Turpinot vēl arvien Vācijas pārvaldīšanu ar militārām metodēm, tur attīstījusies politika, kas krasi atšķiras no pārējās ASV ārpolitikas. Tagad pienācis laiks arī Vācijas politiku pieskaņot vispārējam Vašingtonas kursam."

Kas īsti valda Čechoslovakijā

NOSLĒPUMAINIE ĀRZEMNIEKI AP KLEMENTU GOTVALDU

Par revolūcijām mēdz teikt, ka tās aprij pašas savus bērnus. Prāgas pseidorevolūcija, kas notika pirms viena gada, tagad grasās aprīt pašas tēvu — „čechu proletāriāta zobenu" Klementu Gotvaldu, raksta parasti labi informētās „Nordsee-Zeitung" speciālkorespondents.

Gotvalda stāvoklis kļuvis nedrošs jau pirms laba laika. Viņa dzīvi sarūgtina nemitīgā „rīvēšanās" ar ministru prezidentu Zapotocki. Sevišķi daudz rūpju viņam sagādā nemitīgā cīņa varas dēļ, ko izcīna Zapotockis un iekšlietu ministrs Noseks. Prezidentam Gotvaldam šai cīņā jātēlo šķīrējtiesneša loma, kas ne vienmēr ir pateicīga.

Tagadējais Čechoslovakijas valsts prezidents Gotvalds ir vīrs ar stipru sirdi — kad jāpārdzīvo citu sāpes un ciešanas, bet vājiem nerviem, ja notikumi skar viņu pašu. Viņš nepieder dzelžainajiem, terrora rūdītajiem Austrumeiropas profesionālajiem revolūcionāriem, bet gan ir problēmātisks, iekšēji saskaldīts raksturs ar slieksmi uz depresiju. Drudžainajās dienās, kad apbedīja Benešu, viņš izvairījās no nepatikšanām, aizbraukdams uz Krimu. Kad atklāja ģenerāla Kutelvašera sazvērestību, viņš šķita tik ļoti satriekts, ka Višinskim bija jāiejaucas personīgi, lai atrunātu Gotvaldu no nodoma atkāpties no amata.

Gotvalds gan vispār ir tikai marionete. Bet viņš atzīts par noderīgu, lai viņa ēnā varētu rīkoties īstie varasvīri. Šo aizmugures vīru sarakstā pirmā vietā jāmin čechu komūnistu partijas ģenerālsekretārs Slanskis. Pēc tam, kad policija jau atrodas stingrajās iekšlietu ministra Noseka rokās un milīciju kontrolē ministru prezidents Zapotockis, Slanskis pārņēmis savā pārziņā trešo bruņoto spēku — armiju. Viņš jau paguvis izaust armijas rindās savu politisko virsnieku tīklu un domāja, ka mērķis jau sasniegts, kad 1948. g. beigās vajadzēja dibināt nacionālu aizsardzības padomi viņa vadībā, bet, pagaidām vēl nezināmu iemeslu dēļ, šī padome tomēr nenodibinājās.

Tiešais čechu varasvīru starpnieks ar Maskavu tomēr ir cits — tas ir vācu komūnists Valters Geminders, kas neieņem nevienu oficiālu amatu un ko informētās Prāgas aprindās dēvē par „Rasputina un Tarzāna krustojumu". Daži domā, ka viņš ir pats varenākais vīrs Gotvalda valstī. Staļina acs un balss. Geminders esot diezgan drūms un untumains vīrs, kas mokās ar sāpīgu kuņģa kaiti. Viņš runā tikai dažus vārdus čechiski un tāpēc parasti nodod rīkojumus čechu lielākā ienaidnieka valodā, taču šķiet, ka šis apstāklis tikai pavairo viņa daimonisko prestižu. Viņam pieraksta „ģeniālo" ideju izmantot nopratināšanās „patiesības serumu".

Ļoti iespaidīga aizkulišu persona ir arī Kēlera kundze, kas oficiāli skaitās Gotvalda privātsekretāre, bet īstenībā esot viņa politiskā aukle. Viņa piedalījās arī komūnistu konferencē Sočos, kur bija pārstāvēti tikai paši lielākie no lielajiem komūnistu vadoņiem. Viņa ir ļoti tuva draudzene minētajam Gemindéram un dīvainajam spānietim Gomesam, kas spāņu republikāņu armijā bija pulkvedis, pēc tam ilgāku laiku bija internēts Francijā, bet tagad pārorganizējis čechu slepeno policiju. Viņš pavēlējis uzcelt sargu torņus gar visu Čechoslovakijas un Vācijas robežu, lai no tiem varētu novērot pierobežas zemniekus un aizkavēt viņu „iemaldīšanos" amerikāņu „plutokratu" apkampienos.

Latviešu paukotāju panākumi Heidelbergā

400 AMERIKĀŅU VIRSNIEKI APLAUDĒ PAR SKAISTĀKO STILU. JAUNI STARTA PIEDĀVĀJUMI BĀDENBĀDENĒ UN VISBĀDENĒ

Mūsu rosīgā paukotāju saime no Eslingenas svētdien piedalījās amerikāņu armijas rīkotās starptautiskās sacīkstēs Heidelbergā. Paukošanas sekcijas vadītāja Z. Kaktiņa vērtējumā, Latvijas paukotāji tik spēcīgā konkurencē vēl nekad nav startējuši. Vienību vērtējumā uzvarēja franču armijas izlase, bet latviešu paukotāji Z. Kaktiņš, A. Aizstrauts, L. Andersons un K. Šturms ierindojās otrā vietā, atstājot aiz sevis amerikāņus un poļu darba vienību komandas. Sacensības bija pulcējušas īsti kuplu apmeklētāju skaitu. Kad, godalgas dodot, paziņoja, ka otrā vietā ierindojusies latviešu DP izlase, 400 amerikāņu virsnieku aplausi bija īsti skaļi, jo mūsu paukotāji ar savu stilu sacensību gaitā izpelnījās nedalītu piekrišanu.

Labākās sekmes guva Z. Kaktiņš, no 18 dalībniekiem zobenu cīņā ieklūstot finālā un gala rezultātā ierindojoties 6. vietā. A. Aizstrauts ar 4 uzvarām tika līdz starpfinālam. L. Andersons guva 4 un K. Šturms 2 uzvaras. Kā jau bija paredzams, pirmo vietu guva franču armijas meistars Taladjē, atstājot savu kluba biedru Bernāru otrā vietā. Trešā un ceturtā vietā ierindojās amerikāņu armijas labākie paukotāji. Sulivans un Džunis; 5. kādreizējais Polijas valsts vienības dalībnieks Adamovičs; 6. Z. Kaktiņš.

Sacensības mūsu paukotājiem deva vērtīgu pieredzi un ciešāku kontaktu ar franču un amerikāņu sportistiem. Saņemti uzaicinājumi startēt Bādenbādenē un Visbādenē, kur drīzumā risināsies starptautiskas cīņas. Amerikāņi mūsu paukotājus no Štutgartes uz Heidelbergu aizveda un atveda ar automašīnām, gādājot arī par ļoti viesmīlīgu uzņemšanu.

VĀCIJAS MEISTARNOSAUKUMU HOKEJĀ IEGUVUSI FISENE

Divos sporta sarīkojumos mazajā Bavārijas kalnu pilsētiņā Fisenē sestdien noskatījās 24.000 skatītāju. Pašā Fisenē var saskaitīt labi ja 10.000 iedzīvotāju. Pēdējā spēlē Vācijas meistarnosaukuma izcīņā hokejā fisenieši uzvarēja HC. Augsburg 3:1 (0:0; 0:0; 3:1), nodrošinot sev meistara godu. „Sport Kurier" spēles atreferējumā atzīmē, ka Augsburgas vienībā aizsardzībā nepārspējams bijis Kleinops, pilnīgi paralizēdams labākā Fisenes uzbrucēja Poiča caurrāvienus. Divas 100 proc. izdevības vārtu gūšanā nav izmantojis Blukis. Krēfeldiešiem tagad jāapmierinās ar otro vietu, bet līdzšinējais meistars Riesersee trešā vietā. Augsburģieši ir 4., Nauheima 5. un Ķelnes vienība 6. vietā. Leinvēbera kausā Fisene uzvarēja Augsburgu 6:1. 15.000 skatītāju lēkšanas sacīkstēs Fisenē redzēja jaunu Vācijas meistara Sepa Veilera uzvaru.

Turki sāk nervozēt

Turki kļūst nemierīgi tāpēc, ka rietumvalstis ieteikušas tiem nemeklēt tiešu līdzdalību Atlantika paktā. Turcija, kā zināms, jau vairākkārt noraidījusi padomju prasības. Tāpēc tā nekādā ziņā nevēlētos palikt ārpus rietumu bloka. Vidusjūras pakta organizēšana, pēc turku domām, varētu aizņemt pārāk daudz laika.

Anglijas ārlietu ministrs Bevins, pēc „Newsweek" informācijas, uzskata Trumena programmu atpalikušu valstu saimniecības attīstībai par labu izdevību Vidusjūras problēmu atrisināšanai. Viņš cer, ka ar nelielu ASV finanču atbalstu varētu rast iespēju ar liekajiem Italijas strādniekiem attīstīt saimniecību arābu valstīs, radot kaut ko līdzīgu Vidējo austrumu Maršala plānam. Šāda vienošanās, pēc Bevina domām, atvieglinātu Italijai atteikšanos no tās kolonijām, bet arābu valstīm dotu zināmu gandarījumu par zaudējumiem Izraēlā.

Padomju delegācijas loceklis — spiegs

ASV sācies jauns padomju spiegošanas skandāls — šoreiz UN paspārnē. Sestdien Savienoto Valstu virsprokurors Toms Klarks ziņoja, ka Ņujorkā apcietināts Padomju Savienības UN delegācijas loceklis Valentīns Gubičevs un ASV tieslietu ministrijas darbiniece Judite Koplane par slepenu valsts dokumentu izspiegošanu Padomju Savienības uzdevumā. Padomju Savienības sūtnis Paņuškins pieprasīja ASV valdībai tūlītēju Gubičeva atbrīvošanu, bet Vašingtona to noraidīja. Pirmdien abus pratinās komūnistiskās aktivitātes komisija ASV.

Virsprokurors Klarks paskaidroja, ka Koplane jau ilgāku laiku izsekota, kad tā slepeni piegādājusi Gubičevam svarīgu dokumentu norakstus. Apcietināšanas brīdī Koplanes rokas somiņā atrada veselu žūksni jaunāko datu par valsts noslēpumiem, kurus tieslietu ministrijas darbiniece nesa nodošanai Padomju Savienības UN delegātam. Gubičevs strādāja kā krievu delegācijas sekretārs pie Apvienoto Nāciju organizācijas Ņujorkā. Sagaida, ka ASV nekavējoties sāksies ļoti rūpīga visu valstu iestāžu pārbaude un tajā pat laikā pieteiktas arī komūnistu meklēšanas UN delegāciju darbinieku vidū.

DAŽOS VĀRDOS

Debates par Atlantika paktu, ko ierosināja kreiso sociālistu vadītājs Pjetro Nenni, Italijas parlamentā sākās pirmdien. Kreisie sociālisti, tāpat kā komūnisti, ir pret pievienošanos paktam.

Divi kaujas kuģi, divi lidmašīnu bazes kuģi, daudzi kreiseri un iznīcinātāji piedalās britu flotes manevros Vidusjūrā, kas notiek Gibraltāra tuvumā.

Trīs slimnīcas padomju militārā valdība apķīlājusi Berlīnē. Viena, kur agrāk varēja ārstēties 1100 cilvēku, pārvērsta par militāro slimnīcu ar — 100 gultām, otrā ierīkota visnieku skola, bet trešo izmanto par biroja telpām.

Tojati, Toreza un citu komūnistu deklarācijas par Padomju Savienības atbalstīšanu kara gadījumā ASV progresīvās partijas vadītājs Volless neatzīst par „pareizo līdzekli, lai cīnītos pret auksto karu".

Četrus nāves sodus un vienpadsmit mūža ieslodzījumus cietumā Sofijas prāvā pieprasījis ģenerālprokurors Georgijevs. Sestdien visi apsūdzētie „atzinās" par vainīgiem. Spriedums gaidāms otrdien.

Bikini eksperimenta materiālus nepublicēs, paskaidroja prezidents Trūmens preses konferencē. Tie glabājas viņa personīgajā seifā.

100.000 vīru liels karaspēks Padomju Savienībai atrodas Rumānijā, Ungārijā un Austrijā, ziņo ASV ārlietu ministrija. Maskava šais valstīs stacionējusi tik lielu karaspēku tāpēc, lai novērstu eventuālus nemierus.

Uz mīnas Helgolandes tuvumā sestdien izskrējis kāds grieķu preču tvaikonis. Hamburgas ostā to ievilcis vācu velkonis.

Nepieredzēti auksts laiks joprojām ir Dienviditalijā, ko klāj 50 cm bieza sniega kārta. Rečo sniegs nav snidzis kopš 15 gadiem.

Rietumi netic

(Turpinājums no 1. lpp.)

risanai padomju ārlietu ministrijā ir kāds sakars ar pārmaiņām ASV ārlietu ministrijā.

Daudzi Rietumeiropas valstsvīri pārstāv uzskatu, ka Molotova atcelšanai varētu meklēt iemeslu Padomju Savienības neveiksmē Norvēģijā. Tāpēc arī „Le Parisien Libere" raksta, ka Staļins beidzot bijis spiests atzīt Berlīnes blokādes neveiksmi, Atlantika pakta tapšanu, Rietumvācijas valdības dibināšanu un dzīves standarta celšanos rietumos.

Zīmīgi Molotova atcelšanu komentējis amerikāņu militārais gubernātors Vācijā ģenerālis Klejs. AFP korespondentam viņš lakoniski pateicis: „Tā ir interesanta nakts mūzika, kas nozīmē, ka mūsu politika bija pareiza."

Ļoti interesanti ir Londonas pirmdienas laikrakstu komentāri. „Mums jāpiepūlē katrs muskulis un katra dzīsla, lai aukstais karš nepārvērstas par īstu karu," saka „Daily Mail". Laikraksts sagaida, ka pēc Molotova aiziešanas sāksies liela krize Skandināvijā un Vidusjūras austrumu daļā — Grieķijā un Turcijā. Taktikas maiņa Kremlī tomēr neietekmēšot rietumu demokratijas, tāpat kā Molotova aiziešana neietekmēs komūnistu mērķus. „Times" spriež, ka Molotova demisijas iemesls varētu būt Staļina veselība, kas pēdējā laikā jūtami pasliktinās.

VIŅI AIZGĀJA BEZ SLAVAS . . . (3)

ČETRU MINŪŠU DIVKAUJA

VOLFGANGA DĀRZIŅA RAKSTU SERIJA PAR LIELO JŪRAS MILZEŅU BOJĀ EJU OTRĀ PASAULES KARĀ

„Spee" zaudējums vāciešiem nozīmēja vairāk nekā tas, varbūt, izskatījās. Angļiem Prīna torpēdētais „Royal Oak" bija viens no divdesmit, vāciešiem „Spee" viens no septiņiem. Vāciešu rīcībā tātad ir vēl seši stipri kuģi: abi atlikušie „kabatas bruņu kuģi", divi 26.000 tonnu lieli kaujas kuģi „Scharnhorst" un „Gneisenau", (Nirnbergas prāvā pierādījās, ka arī šie patiesībā tomēr bijuši 33.000 tonnu lieli) un nesen pabeigtie superdrednauti, 45.000 tonnu lielie dvīņu brāļi „Tirpitz" un „Bismarck". Pēdējam bija lemts sagādāt angļiem, varbūt, visnepatīkamāko zaudējumu un sakāvi visā karā.

Tas notiek 1941. g. maija beigās, tātad tai laikā, kad Anglijas stāvoklis ir vissliktākais. Visur ir tikai zaudējumi, vienīgi angļu flotes aureols joprojām ir gadsimtu slavas apmirdzēts. Jūra vēl vienmēr pieder angļiem, un tamdēļ 42.000 tonnu lielais angļu kaujas kreiseris „Hood" nemaz neuztraucas, kādā rītā kaut kur pie Grenlandes tālē pamanījis „Bismarck" biezo dūmu grīsti. Ilgus gadus „Hood" bijis lielākais kara kuģis pasaulē, bez tam tas ir anglis, un anglis principā neies vairīties no vācieša, kaut tas arī sauktos superdrednauts. Bez tam tepat tuvumā katram gadījumam ir arī modernais 35.000 tonnu kaujas kuģis „Prince of Wales" un abi mazie kreiseri „Norfolk" un „Suffolk". Tātad lieta ir droša — uz priekšu!

Pirmās „Hood" granātas neķer, tās tikai uzsit gaisā četrus milzīgus geizerus, krietnu puskilometru no „Bismarck". Vācietis ir laimīgāks — jau viņa otra zalve ķer „Hood" virsbūves un ir diezgan jūtama. „Hood" šauj, un atkal nekā. Šauj vācietis un ķer no jauna. Un tad, tas notiek gandrīz vienā mirklī, viss „Hood" milzīgais korpuss pēkšņi ietinies kolosālā melnu dūmu blāķī, un jūra notrīs baismīgā detonācijā. Kāda „Bismarck" zalve ir ķērusi „Hood" municijas kameras, un minūti vēlāk jūrā redzams tikai kilometru plats gružu un eļļas laukums. „Hood" ir nozudis un viņam līdzi arī visi 1400 vīri. Cīņa ilgusi tikai četras minūtes, un tikai trīs matroži šīs minūtes ir pārdzīvojuši.

Bez šaubām, vācieši nu piekliedz pilnu pasauli par zibenīgo jūras uzvaru, par grandiozo „Bismarck" cīņu ar diviem pretiniekiem. Jā, ar diviem — jo arī „Prince of Wales" ar dažām zalvēm ir piedalījies cīņā. Taču šķiet, ka arī viņam nav veicies: vismaz vācieši apgalvo, ka „Bismarck" kaujā mantojis tikai „trīs nenozīmīgus skrambājumus". Patiesi, ārēji uz „Bismarck" tikpat kā nekas nav redzams. Divi trāpījumi virsbūvēs patiešām ir tikai „skrambājumi" un arī trešais kuģa korpusā, priekšgalā atstājis ne vairāk kā 15 collu platu caurumu. Un tomēr, šis trešais, „Prince of Wales" panāktais trāpījums „Bismarck" ir liktenīgs: granāta sprāgusi kuģa iekšienē un saškaidījusi eļļas tankus; vēl vairāk — gluži liktenīgā kārtā tā pazeminājusi kaujas kuģa ātrumu, un taisni šobrīd ātrums „Bismarck" ir svarīgāks par visu. Ļauni ir arī tas, ka „Bismarck" no pašu saškaidīto tanku dēļ atstāj „eļļas sliedi". Dienām ilgi kā plata, spīdīga lente tā nesadalījusies paliek brauciena ceļā, un pēc tās ir tikpat viegli izsekot kuģa gaitai kā lapsai pēc viņas pēdām svaigā sniegā.

Kaut arī jūra ir smaga, angļi drīzi vien atrod šo sliedi; atrod, pazaudē, tad atkal atrod, un „Bismarck" ļaudis drīz saprot, ka ap viņiem savelkas neredzams, bet dzelžains loks. Britu lauva vienreiz ir noskaities ne pa jokam, un vācieši to zina. Patiesi, visa „Home Fleet" ir mobilizēta cīņai ar vācu superdrednautu. No Gibraltāra, cik vien mašīnas spēj turēt, uz ziemeļiem steidzas kaujas kreiseris „Renown", bet „Rodney" un „Ramilliens" pametis pat savus konvojus, lai nogrieztu „Bismarck" ceļu. Pirmos „sveicienus" vācietis saņem no jaunā angļu bazes kuģa „Victorious". Kādas torpēdlidmašīnas mestais „zutis" ķer vācieša mašīntelpas un . . . no jauna samazina ātrumu. Dienu vēlāk arī „Ark Royal" ir iesaistījies akcijā, un tā lidotāji nedod vairs miera ne mirkli. Jūra ir nemierīga un miglaina un „Bismarck" atvaires uguns briesmīga. Vairākas lidmašīnas sašautas nogāžas jūrā, citas neatrod ceļa atpakaļ. Taču „Bismarck" neizdodas izvairīties no jauniem trāpījumiem. Piekausēts, viņš brīžiem apstājas, tad atkal lēnām, bet neatlaidīgi klimst tālāk. Angļi ir uzmanīgi, viņi negrib riskēt: vācieša kaujas spējas joprojām nav mazinājušās, un viņš šauj nolādēti labi. Angļi pagaidām vēl izturas rezervēti: tikai naktī sūta uzbrukumā savus jūras iznīcinātājus un dienu torpēdlidmašīnas.

Un tad, trīs dienas pēc „Hood" nogremdēšanas, angļi ir izšķīrušies: 27. maija rītā, redzot, ka „Bismarck" manevrēšanas spējas galīgi zudušas, kaujas kuģis „King George V" un jau minētais „Rodney" no divām pusēm atklāj uz vācieti viesuļuguni. Patiesībā tā nav viesuļuguns, tas ir grautiņš. Kaut arī vācietis atbild, cik spēka, jau nepilnu stundu vēlāk „Bismarck" bruņu torņi ir sašauti lauskās, un angļi pārtrauc uguni. Taču karogs vēl arvien plīvo „Bismarck" masta galā, vācietis nepadodas, un kreiseris „Dorsetshire" no neliela attāluma izšauj uz „Bismarck" torpēdu zalvi. Tās, protams, ķer visas, un šo „sveicienu" ir par daudz pat „Bismarck". Sašauts kā siets, tas, smagi zvārodamies, noiet dibenā. Stāvoklis 2:2. Angļi atkal ir panākuši izlīdzinājumu.

*

1942. gads ir pagrieziena gads. Arvien stiprāka kļūst angļu gaisa flote, arvien bīstamāka top vācu kuģiem iziešana jūrā, un arvien biežāk angļi uzmeklē ostas, kur patvērušies vācu kuģi. Vistrakākais jandaliņš notiek Brestā, Francijas ziemeļu krastā. Angļi ļoti labi zina, ka tur jau ilgāku laiku uzturas abi vācu kaujas kuģi „Scharnhorst" un „Gneisenau" un smagais kreiseris „Prinz Eugen", un nozvērējušies tos dabūt dibenā par katru cenu. Brestiešiem nav miera ne dienu, ne nakti: trauksmes sirēnas kauc vienā laidā. Tiklīdz viena angļu eskadriļa ir joprojām, otra klāt.

Sešdesmit sešas reizes angļi uzbrūk Brestai, un sešdesmit sešas reizes kuģi atšaudās ar gluži neapklusināmu niknumu. Bet visam ir savas robežas, un beidzot vāciešiem Brestā tomēr kļūst par karstu: ir jāmanās laukā, kamēr vēl laiks. Bez šaubām, vācieši zina, ka viņiem nav nekādu izredžu nokļūt mājās pa šķietami loģiskāko apkārtceļu, metot līkumu apkārt Anglijai: agri vai vēlu viņi nokļūtu „Home Fleet" blīvajās zalvēs. Vācieši to zina, un savā bezizejā tie izspēlē varbūt visbrangāko joku visā otrā karā. Viņi nolemj izmantot ceļu cauri Lamanšas kanālim, britu lauvam gar pašu degunu! Viņiem laimējas: brauciena sākumu 11. februāra rītā neviens nav pamanījis, un, kad angļi bēgļus beidzot atklāj, abi kaujas kuģi un „Princis" kopā ar 10 iznīcinātāju eskortu ir turpat jau kanāla mutē.

Vācu aplēses izrādās pareizas. Ar tik neiedomājamu „bezkaunību" nav rēķinājies neviens, un tādēļ angļiem šeit nav neviena lielāka kara kuģa un pat nevienas zemūdenes! Viss, kas ir angļu rīcībā, ir lidmašīnas, un tās nu uzbrūk vāciešiem ar mežonīgu sparu. Taču vāciešiem joprojām smaida laime. Kaut gan akcijā piedalās veseli 600 lidaparāti, tie nepanāk neviena vienīga ievērojamāka trāpījuma! Gandrīz kā manevros vācu eskadra nobrauc gar Doveras klintīm un pazūd dzimtajos ūdeņos. Taču angļi nerimstas, un viņu lidotāji cītīgi uzmeklē vāciešus arī viņu jaunajās bazēs. Jau 27. februārī Vilhelmshafenā smagi tiek bumbots „Scharnhorst" un mēnesi vēlāk Ķīles dokā savu artavu saņem arī „Gneisenau", ko tūdaļ pārved tālāk uz Gdiņu. Nav miera arī „Princim Eiženam": ar torpēdas plēsumu sānos tas ne bez pūlēm aizvelkas līdz Trondjemas ostai Norvēģijā un . . . tūdaļ dabū jaunu lādiņu no gaisa. Tas viss tomēr angļiem nekā nelīdz. Jau tā paša gada maijā „Princis" un tāpat „Scharnhorst" ir atkal ierindā, un spēle sākas no jauna. Veselus pusotra gadus angļi velti pūlas izsekot vāciešu pēdām, līdz 1943. gada pirmajos Ziemsvētkos „Scharnhorst" liktenīgi iekrīt.

Nākamajā numurā:

VĀCU KARA FLOTES GALS

„LATVIJAS" ABONEMENTS.

pasūtinot laikrakstu pa atsevišķiem eksemplāriem (līdz 3 eks. iesk.), maksā DM 3.— mēnesī + DM 0,50 par piesūtīšanu; pasūtinot kollektīvi vairāk par 3 eks. — DM 3.— mēnesī par eksemplāru; pasūtinot uz ārzemēm un maksājot Vācijā DM 3.— mēnesī + DM 1,30 par piesūtīšanu. Sludinājumi maksā DM 0,70 par vienslejīgas nonpareille iespiedrindas aizņemto telpu. Darba meklēšanas sludinājumi par puscenu.

Abonementa pieteikumi, sludinājumi, naudas pārvedumi un korespondence adresējama „Latvijai" (13b) Günzburg/Do., Bürgermeister-Landmannplatz 7.

Latvija iznāk trīs reizes nedēļā — otrdienās, ceturtdienās un sestdienās.

Pārvedot mums naudu pa pastu, neaizmirstiet uz pārveduma talona otrā pusē atzīmēt, par ko Jūs maksājat.

Silts un elegants angoras vilnas pulovers ar pavisam vienkāršu musturu, kombinēts ar īpatnu kakla rotu un „ķirzaku jostu".

Rekordisti Afrikas dzīvnieku pasaulē

Viens no visdaudzinātākajiem Afrikas medniekiem Džeks Peterns 68 gadu vecumā nolēmis doties uz kādu vientuļu salu, lai rakstītu savas atmiņas par zvēriem un cilvēkiem melnajā kontinentā. Laikraksta „Leaders Magazine" līdzstrādnieks pirms tam vēl izmantojis izdevību viņu intervēt. Peternu būru kara laikā iesauca angļu armijā un nosūtīja uz Transvālu. Pēc tam viņš vairs Afriku neatstāja. Viņš atrada dažus dimantus, bet visumā pelnījās, tirgodamies ar ziloņkaulu, gūstīdams zvērus Eiropas zooloģiskiem dārziem un pavadīdams bagātus un medību kārus ļaudis pa džungļiem.

Sarunā ar žurnālistu vecais mednieks un dēkainis, atskatīdamies uz savām gaitām, arī minējis, kuri zvēri, pēc viņa domām, esot Afrikas „rekordisti" — tādi, kas vienā vai otrā ziņā pārspēj visus citus zvērus. „Ņemsim, piemēram, ziloni," stāsta Peterns. „Tā spēks ir nepārspējams. Reiz man Portugaļu Austrumafrikā ap saules rietu gadījās nošaut ziloņu mātīti. Es nožēloju šo pārskatīšanos, bet nespēju to labot; redzamība bija pārāk slikta. Es neuzdrošinājos kustēties, baidīdamies no tēviņa atriebības. Slēpos zālē un lūdzu Dievu, lai nemainās vēja virziens. Un tad kļuvu par liecinieku neredzētam skatam. Tēviņš, pabāzdams savus ilkņus zem līķa, sāka velt to projām. Viņš tādā veidā pārvietoja četras līdz piecas svara tonnas, kamēr pazuda nakts tumsā. Kad es nākošā rītā atvedu savus puišus, lai sekotu viņa pēdām, viņu priekšnieks izbailēs aizbēga — zilonis bija izrāvis lielus kokus ar visām saknēm, lai attīrītu ceļu un pavirzījis nošauto gandrīz puskilometru uz priekšu."

Visātrākais dzīvnieks Afrikā esot čita antilope, ko Peterns reiz velti lūkojis panākt, dzīdamies tai pakaļ ar auto, kas braucis 90 km stundā. Visdrausmīgākais zvērs esot gorilla. „Es ar prieku satikos ar niknu lauvu, ar ziloni vai ar satracinātu bifeli, bet negribētu otrreiz tikties ar niknu gorillu pēc tam, kad Kongo redzēju, kā kalnu gorilla saplosīja kādu iedzimto. Lēni un apdomīgi, it kā viņš visu būtu iepriekš izplānojis, spalvainais nezvērs burtiski saplosīja iedzimto gabalos, izraudams viņam locekli pēc locekļa."

Visnopatīkamākais un visvairāk ienīstais Afrikas zvērs esot krokodīls. Reiz kādā Ziemeļrodēzijas iedzimto ciemā pie mazas dzeramā ūdens bedres ik pa četrām dienām pazudis kāds cilvēks — iedzimto pusaudži, sievietes un bērni. Ja pie bedres nostājās pieaugušu vīru sardze ar ieročiem, krokodīls nerādījās. Tad Peterns licis bedri apsargāt un pa to laiku no tuvējām raktuvēm dabūjis dinamītu, lai izspridzinātu grāvi bedres nosusināšanai. Tikai pēc tam bedres dibenā izdevās nošaut vientuļu vecu krokodīlu, kas bija samazinājis ciema iedzīvotāju skaitu par vairākiem desmitiem.

Par pašu bīstamāko zvēru tomēr esot jāatzīst lauva. Joprojām vecie lauvas Afrikā prasot vairāk cilvēku upuru nekā visbīstamākā satiksme lielpilsētās. Peterns savā mūžā esot nošāvis vismaz simtu lauvu — „cilvēkēdēju".

Vislielākais ēdājs no visiem Afrikas dzīvniekiem esot zilonis, bet pitončūska esot tā, kas ēd visvairāk, samērā ar pašas lielumu. „Un ja jūs kādreiz lūgtu nošaut pitonu, kas tikko aprijusi veselu sievieti, jūs redzētu, ka tas ir visbaigākais uzdevums — jo sievietes ķermenis skaidri redzams pitona vēderā."

Visbaigākās esot kobras. Ja tās satracinātas, viņas cenšas iekost katram cilvēkam, kas vien sasniedzams, un vienmēr tēmē savu kodienu mīkstās miesas daļās, kur inde visātrāk iedarbojas. 1933. g. Peterns redzējis 4 vīrus, 2 bērnus un 6 iedzimto suņus, kuņus stundas laikā bija nogalinājusi salmu būdā iemitinājusies un sakaitināta kobra. No satracinātas kobras arī grūti izbēgt, jo tā virzās daudz ātrāk, nekā cilvēks var paskriet.

Visretākais dzīvnieks esot milzu antilope bongo ar svītrotiem sāniem, kas dzīvo Rietumafrikas drudža purvos. Turpretim okapi antilope, ko daudzkārt devē par ļoti retu dzīvnieku, patiesībā nemaz tik reta neesot. Tā gan esot visbailīgākais Afrikas dzīvnieks, un tāpēc mednieki to tik reti dabū redzēt.

Dzīvnieks ar vislabākām acīm esot maitu ērglis, kas, lidodams gandrīz kilometru augstumā, par spīti karstuma radītai gaisa vibrēšanai, spējīgs nemaldīgi saskatīt maitas zālē. Pat tad, ja maita ieslēpta zem zariem, ērgļi to atrod, jo pūstoša gaļa pievilina kukaiņus, un kukaiņi pievilina sīkus putnus, bet lielie maitu ērgļi no saviem augstumiem izseko un izprot sīko putnu kustības.

Visviltīgākais dzīvnieks esot bifelis. „Jūs ievainojat to un pēc tam jūs pašu sabada, jūs iedomājaties, ka sekojat bifelim pa pēdām, bet atklājat, ka bifelis seko jums, jūs lūkojat ielenkto to ar iedzimto dzinējiem un pēc tam atklājat, ka pats esat iedzīts ļoti neizdevīgā strupceļā. Bifelis dažreiz izliekas nāvīgi ievainots, lai pievilinātu jūs klāt, tad viņš jums uzbrūk."

NEUZTICAMIE PASTA ĻAUDIS

Lielākas Īrijas provinces pilsētas pastā pienāca vēstule, kas bija adresēta Svētajam Pēterim pie debesu vārtiem. Saskaņā ar instrukcijām vēstuli nogādāja neatrodamo adresātu birojā, kur to atvēra, lai konstatētu nosūtītāju un nosūtītu viņam to atpakaļ.

Vēstuli acīm redzot bija rakstījis kāds vientiesis, kas ir trūkumā un griežas pie Svētā Pētera, lai pēdējais palīdzētu Dieva Kunga nabaga rakstītājam ar 20 šiliņiem ņoglābt no grūtā stāvokļa. Labsirdīgie ierēdņi, kas vēstuli izlasīja, savācā kollēgu vidū ziedojumu, pavisam 15 šiliņus, un kopā ar vēstuli tos nosūtīja lūdzējam.

Pēc pāris dienām pasts atkal saņēma Svētajam Pēterim adresētu vēstuli, kurā tas pats rakstītājs pateicās par 15 šiliņiem un reizē lūdza, lai mīļais Dievs turpmāk nesūtītu naudu pa pastu, jo „tur tie piekatas nozagušī 5 šiliņus".

Pusdienas, kas maksā 30.000 marku

DIVU AMERIKĀNIEŠU CĪŅA PAR PIRMĀS DĀMAS TITULU

Kopš ilgāka laika aukstais karš notiek arī starp Ņujorku un Vašingtonu. Šoreiz to neizcīna vis karavīri, bet divas pazīstamas amerikānietes — ledija Vanderbilte Ņujorkā un misis Perla Mesta Vašingtonā. Katra no viņām vēlas iegūt Savienoto Valstu pirmās dāmas titulu. Īstenībā šis tituls jau pieder ledijai Vanderbiltei, Mesta to vēlas tikai atkarot. Viņa ir kāda naftas karaļa meita un bagāta rūpnieka atraitne. Nevienam nav noslēpums, ka Mestas korespondenci kārto četras privātsekretāres, kas nodarbojas galvenokārt, ar ielūgumu izsūtīšanu. Mestas parastajās pusdienās piedalās ap 90 personu, bet lielajās pieņemšanās vairāk nekā 300. Ēdamtelpās iekārtotas piecas milzu bufetes, kas vai lūzt no visādiem labumiem. Bez tam apkalpotāji nepārtraukti piedāvā vēl citus gardumus. Mestas viesībās, piemēram, romanci dziedājis ģenerālis Eizenhauers, bet vienu Šopēna etīdi nospēlējis prezidents Trumens. Viņa bija pirmā, kas „atklāja" Trumenu, kad viņš vēl nebija prezidents un sarīkoja dineju Oklahamā toreiz vēl nepazīstamai dziedonei, kas saucās Margarete Trumene.

Vienā gadā Mesta pieņemšanām, pusdienām un dinejām izdod tik, cik visi vidēji lielas Eiropas pilsētas iedzīvotāji. Caurmēra pusdienas viņai izmaksā 300 vācu marku personai, bet ir arī dinejas, kur summa sasniedz 30.000 vienai pašai personai. Viņas konkurente ledija Vanderbilte no vīra mantojusi 30 miljonu dolaru un joprojām skaitās Ņujorkas neierobežota valdniece. Vanderbilte var lepoties ar galdautu, ko izšuvis Vindzoras hercogs, Londonas apmeklējuma laikā viņu pieņēmusi karaliene Merija, un karalis Eduards VII to iepazīstinājis ar ķīniešu šacha mākslu. Ar to nevar lepoties Mesta. Neviens ledijas Vanderbiltes kalpotājs un šoferis nav jaunāks par 50 gadiem. Katru rudeni viņa rīko speciālu dineju arī saviem — mēbeļu pārvadātājiem, kas tāpēc tai palika uzticīgi arī visu kara laiku, kad transportlīdzekļi nebija iegūstami pat par dolariem. Kamēr Mestas pieņemšanās viesu skaits turpina pieaugt, ledija Vanderbilte ar katru gadu savu viesu skaitu samazina.

Raibā pasaule

- Ar kabatas nazi 43 g. v. amerikāņu farmeris Deils Vanns amputējis pats sev kreiso roku, ko tīrumā bija sakropļojusi kukurūzas novācamā mašīna. Tuvumā neatrodoties nevienam cilvēkam, Vanns pēc tam pats saviem spēkiem aizvilcies mājās, no kurienes sieva viņu nogādājusi slimnīcā.
- Izrādot Padujā, Italijā, filmu par chirurģisku operāciju, „vājais dzimums" izrādījās par stiprāko. 50 vīrieši izrādes laikā zaudēja samaņu, kamēr no skatītājām tikai 11 sūdzējās par „vieglu nelabuma sajūtu".
- 11 g. v. italiešu diriģentam Pjerino Gambam radusies konkurente: Romas dziedātājas de Marko četri ar pus gadus vecā meitiņa Džanella 3000 klausītājiem Adrijas teātrī diriģējusi simfonisko koncertu, gūstot atzinīgas preses atsauksmes.

SLUDINĀJUMI

„Par viņa aptvērīgajiem un mākslinieciski ievērojamiem darbiem, kuros ar bezbailīgu patiesības un psicholoģiskas atziņas mīlestību iztirzātas cilvēces problēmas un sadzīves attieksmes" 1947. gadā Nobeļa prēmiju ieguva

ANDRĒ ŽIDS.

Šais dienās „Parnasa" apgāda „Pasaules rakstnieku" serijā kā pirmā grāmata iznāks viņa populārākais darbs

PASTORĀLĀ SIMFONIJA

Veronikas Strēlertes tulkojumā.

Grāmata pasūtināma:

Vācijā: Angļu joslā — Lībekas latviešu grāmatnīcai, Gr. Burgstrasse 59, Lübeck, USA joslā — Mr. V. Bumbērs, Nellingerstr. 8, (14a) Esslingen a./N. DM 5,—. (Uz Vāciju grāmatu varēsim sūtīt ierobežotā skaitā, tās saņemšanu tomēr garantējam pasūtinātājiem, kas līdz 15. martam iemaksās grāmatas cenu mūsu pārstāvjiem).

Anglijā: D. V. F. grāmatnīca, 44. Hans Place, London, S.W. 1., vai Mrs. Ozols, c/o Brookes Ltd., Halifax, Yorks. Sd 5/8;

Dānijā: Mr. V. Bendrups, Prags Boulevard, Lejr, Kobenhavn S; Kr. 5,30;

Beļģijā: Latvijas Sarkanais Krusts, 25, rue Jacques Jordaens, Bruxelles, B. frs. 47,—.

Francijā: Madame Bertrand, 31, rue de Seine, Paris 6e, Fr. 200,—;

Holandē: Mr. Strazdiņš, Brederodestr. 30, Zandvoort Bad. Fl. 2,80;

Šveicē: Var pasūtināt ar ārzemju naudas pārvedumu, adresējot: Wegastiftelsensförlag, Garvargatan 11, Stockholm Frs 3,85;

U. S. A. var pasūtināt ar čeku vai naudu ierakstītā vēstulē, adresējot: Wegastiftelsensförlag, Garvargatan 11, Stockholm, Sweden. Dol. 1,—;

Kanādā: Mr. Ziediņš, „Lackwood", Lakeshore Rd. E., Oakville, Ont. Dol. 1,—;

Austrālijā: Mr. Dābols, Brisbane Somerset Dam via Esk. Sh 6/6.

Bez tam „Parnasa" izdevumi būs dabūjami visos lielākajos grāmatu galdos, kuru vadītājus lūdzam laikus pieprasīt vajadzīgo skaitu ģenerālpārstāvim: Wegastiftelsensförlag, Garvargatan 11, Stockholm, Sweden.

Apgāds „PARNASS", Stokholmā.

(170)

Alfreds Kalnājs
(14a) SCHWAB.-GMÜND, Artillerie-Kaserne, Lettenlager,
piedāvā:
J. MEDIŅA, E. un V. DĀRZIŅU
solo un latviešu tautas dziesmas, kā arī latviešu pastmarkas. (208)

Iznācis

KALPAKA

nāves dienas 30 gadu atcerei veltīts „Daugavas Vanagu" rakstu krājums Nr. 2. Cena DM 2,50. Atkalpārdevējiem 15 proc. atlaide. Bez tam dabūjams Latvijā izdotais Ed. Virzas, Goppera, Ramata un Plesnera apcerējums „KALPAKS". Cena DM 0,50.

DAUGAVAS VANAGU grāmatnīca,
(13a) Nürnberg 2,
DP Camp „Valka"
(171)

A. SĒĻZEMNIEKA APGĀDĀ
(24a) Geesthacht/Elbe, Lettenlager
iznācis Žila Verna
fantastiskiem piedzīvojumiem bagāts jaunatnes romāns
„MAZAIS KAPTEINIS"

	DM
II un III grāmata kopsējumā 230 lpp.	5,—

Krājumā:

„Mazais kapteinis" I grāmata . . .	2,—
Arnolda Rasas „Kuģis pie apvāršņa" .	2,—

(noveles un stāsti, kuru darbība norit vai nu dzimtenē, ceļā un svešu zemi vai arī trimdas gaitas staigājot).

Marta vidū iznāks V. Ramonas „Krusti" un Anšlava Eglīša „Nestundas" — autora ilustrēts. Skolu vajadzībām krājumā uzdevumu, šķērsl., dubultlīniju un zīmēšanas burtnīcas. Priekšroka pēcmaksai — 25 proc. atlaide, pus-pēcmaksai 20 proc., nepieskaitot pasta izdev. Grāmatnīcas un kooperatīvi lūgti izdarīt pasūtinājumus. Ārzemēs grāmata dabūjamas grāmatu izplatīšanas centros. (174)

FILMAS:

6×9, 4,5×6, 6×6	DM	1,—
Leica, ar kaseti	„	3,—
Leica, bez kasetes	„	2,—
Minox, bez kasetes	„	1,50

Piedāvā Foto V. ZANTS,
(14b) Tübingen, Friedrichstr. 13.
(177)

„Gan arī svešās zemēs man uzsmaid zeltenes,
Bet nieks ir viņu smaidi pret smaidiem dzimtenes".

DZIMTENES MEITENES!

Ja jums krūtīs pukst latvietes sirds un acīs atspīd dzimtenes āres, rakstiet nop. prec. nol. trim melnajiem. Lielajam, vidējam, mazajam, kopvecums 78 g. Of. 175.

TAUTIETES VĀCIJĀ!

Ja esat mierā šķērsot Lamanšas kanāli, tad atsaucaties nop. prec. nol. latvietim Anglijā. Esmu 27 g., vidēja auguma. Jūs vēlos no 20—28 g. v. Nopietni domātām vēstulēm ar foto atbilde garantēta. Neizslēdzu arī šķirtenes un atraitnes ar vienu bērnu. Rakstiet ar of. 176.